

7 B mapp 16

SMÅLANDS MUSEUM
Uppdragsverksamheten

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Boplats, gravar samt medeltida bytomt

SÄLJERYD, GERTONSTORP OCH ORRARYD

Nöbbele och Östra Torsås socknar
Växjö kommun

Christer Carlsson

SMÅLANDS MUSEUM
RAPPORT 2003:17

SMÅLANDS MUSEUM

SVERIGES GLASMUSEUM
BOX 102
351 04 VÄXJÖ

BIBLIOTEKET

© 2003 SMÅLANDS MUSEUM
VÄXJÖ 2003
ISSN1403-2902
PRODUKTION OCH DISTRIBUTION:
Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö
ALLMÄNT KARTMATERIAL: Medgivande 507-98-29
TRYCKT HOS Enator

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING OCH BAKGRUND	2
TOPOGRAFI OCH KULTURMILJÖ	4
DEN KULTURHISTORISKA UTVECKLINGEN I LANDSKAPET; DET ÄLDRE KARTMATERIALET	5
SYFTE	6
STRÄCKA 2 VID SÄLJERYD	7
Genomförande	7
Resultat	7
Fyndmaterial	21
Diskussion och slutsatser	21
STRÄCKA 4 VID GERTONSTORP	22
Genomförande	22
Resultat	22
Fyndmaterial	22
Diskussion och slutsatser	22
STRÄCKA 6 VID ORRARYD	23
Genomförande	23
Resultat	24
Fyndmaterial	28
Diskussion och slutsatser	31
SAMMANFATTNING	32
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA DATA	32
REFERENSER	33
BILAGOR	

INLEDNING OCH BAKGRUND

Smålands museum har utfört arkeologiska förundersökningar inom tre delsträckor längs väg 122 i Nöbbele och Östra Torsås socknar. Undersökningsområdenas spridning längs väg 122 gjorde att ingreppen totalt kom att beröra ett tiotal olika fastigheter invid de äldre byarna Säljeryd och Orraryd samt ett område intill fastigheten Gertonstorp (Fig. 1). Orsaken till att förundersökningarna genomfördes var att Vägverket under en längre tid planerat att bredda den bitvis mycket smala väg 122 samtidigt som kommunen planerat att nedlägga en ny vattenledning längs delar av vägen i samband med vägbreddningen. De tre förundersökningarna utfördes under perioden 8 juli till och med 15 augusti 2002 och exploitörer var Vägverket Konsult och Växjö kommun.

Förundersökningarna har föregåtts av såväl en arkeologisk utredning etapp I under hösten 2001 (Jönsson 2001) som en arkeologisk utredning etapp II under våren 2002 (Wennerlund 2002). Redan under utredningens första etapp identifierade de tre delsträckorna som intressanta sett ur ett arkeologiskt perspektiv. Inga fornlämningar var dock synliga ovan mark inom några av de tre delsträckorna vid denna tidpunkt. Under utredningen kom delsträckorna att benämnas 2, 4 och 6, benämningar som sedan har kommit att användas genom hela den antikvariska processen.

Under utredningens etapp II användes traktorgrävare för att dra ett antal sökschakt inom var och en av de tre delsträckorna. Inom den mycket utdragna sträcka 2 drogs totalt 28 sökschakt i åkermarken vid Säljeryd söder om väg 122. Ett stort antal lämningar, främst härdar, gropar och stolphål, påträffades då i de olika schakten. På grund av schaktens smala bredd, omkring 2 meter, var det dock mycket svårt att skaffa sig en bra bild av vilka lämningar som var samtida, vilka lämningar som kunde generera mest information vid eventuella fortsatta undersökningar etc. Sträcka 2 gick därför vidare till förundersökning.

Inom sträcka 4 vid Gertonstorp drogs under utredningens andra etapp totalt 8 schakt i hagmarken norr om vägen. I samband med schaktningarna påträffades ett mindre antal lämningar, främst gropar och ett antal stolphål, i de olika schakten. Lämningarna kunde dock inte undersökas eller dateras inom ramen för utredningen. Sträcka 4 gick därför också vidare till förundersökning.

Inom delsträcka 6, ett område i hagmarken norr om väg 122 mitt emot Orraryds gamla bytomt, drogs under utredningens andra etapp fem sökschakt inom en ca 65 m lång sträcka. I de olika schakten påträffades tidvis mycket tjocka kulturlager med ett förhållandevis kraftigt inslag av kol och sot. Dessutom påträffades i ett av schakten en koncentration av platta stenar vilka tolkades som rester av ett golv alternativt syllstenar. Ett mindre fyndmaterial tillvaratogs också. Även sträcka 6 gick därför vidare till förundersökning.

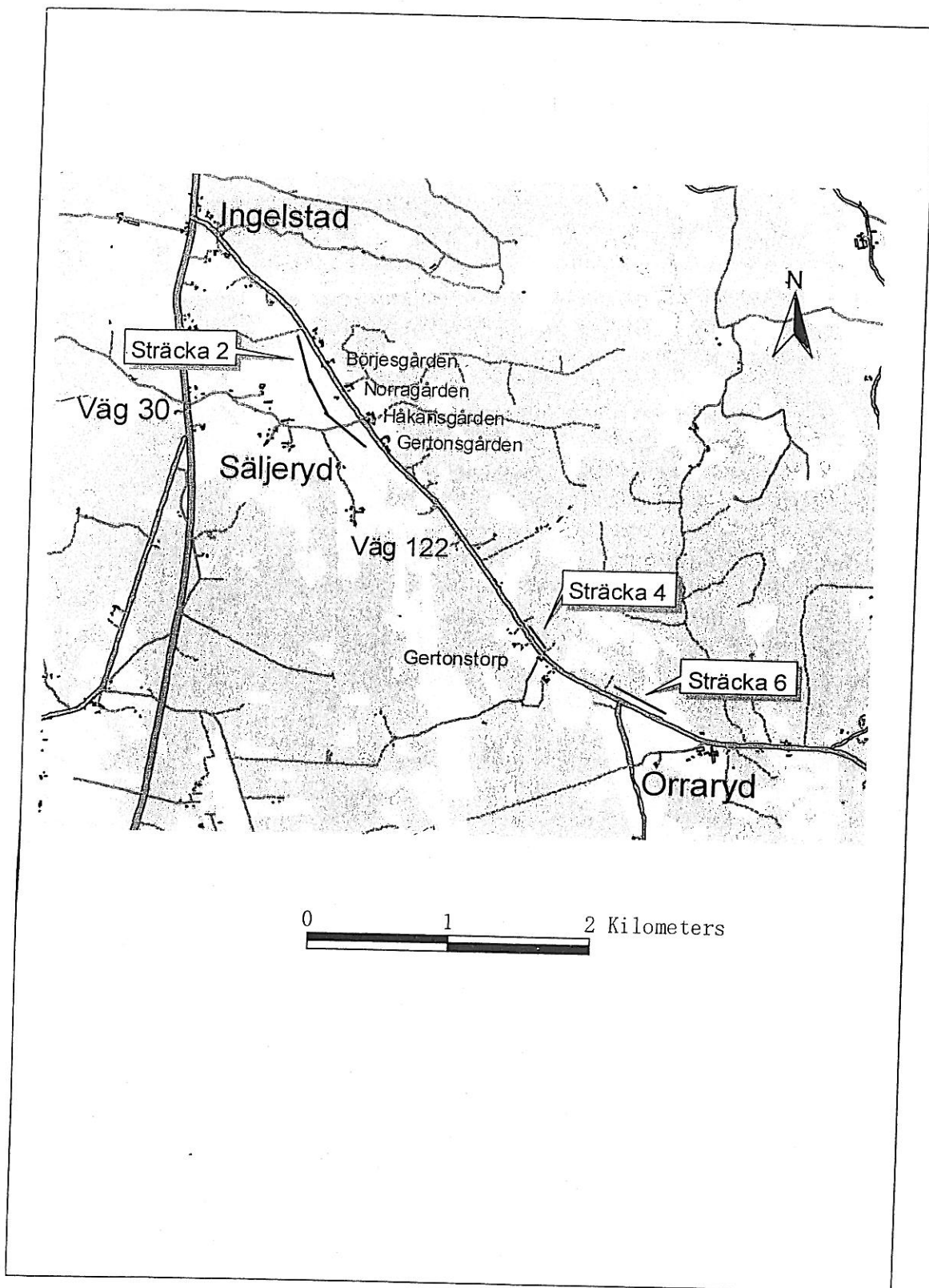

Fig. 1. Förundersökningsområdenas lägen längs väg 122.

TOPOGRAFI OCH KULTURMILJÖ

Nöbbele och Östra Torsås socknar inventerades senaste gången år 1997. Av de fornlämningar som finns registrerade längs väg 122 utgörs de äldsta av gravar och lösfynd från slutet av stenåldern. Det är dels fråga om en nu borttagen hällkista, dels två lösfynd av trindyxor. Dessutom har ett lösfynd av en skafthålsyxsa samt ett skifferbryne registrerats. Det förekommer även en mängd gravgrupper och gravfält i området. Dessa lämningar härstammar främst från yngre järnålder, men kan i somliga fall även gå ned i brons- och/eller äldre järnålder. De utgörs främst av rösen, runda stensättningar, runda ofyllda stenkretsar, resta stenar samt treuddar. Längs vägsträckningen finns det också ett stort antal höjdlägen vilka bör ha lämpat sig mycket väl för bosättning alltsedan förhistorisk tid. Inga lämningar är dock synliga ovan mark idag på dessa platser. Mycket tyder däremot på att gravar, boplatser och sträckor med fossil åkermark har odlats över inom många områden under historisk tid.

Av den ovan gjorda beskrivningen förstår man att landskapet längs väg 122 skiftar en hel del beroende på var längs vägen man befinner sig. Då man tar av från väg 30 strax söder om Ingelstad samhälle för att svänga in på väg 122 möts man till en början av ett sammanhängande skogsområde vilket breder ut sig på båda sidor om vägen. Enstaka hus är dock synliga från vägen där de ligger insprängda i skogen. Ett stort antal skogsbilvägar leder även djupare in i skogen på båda sidor om vägen. Då man närmar sig Börjesgården öppnar landskapet plötsligt upp sig så att åkermarken istället blir ett dominerande inslag i landskapsbilden. Endast enstaka impediment sticker här upp som skogsbeklädda öar i åkermarken. Här började även sträcka 2, där den planerade vattenledningen skall nedläggas i åkermark där det idag odlas råg, havre och vete. Vid avtagsvägen mot Säljeryd något längre österut blir hagar ett vanligare inslag i landskapet.

Vid Gertonstorp, där sträcka 4 var belägen, är inslaget av åkermark betydligt mindre än längre västerut och delvis skogsbeväxta hagar dominerar nu istället landskapet norr om väg 122. Bebyggelsen är här koncentrerad till de södra delarna av vägen där gårdarna ligger på rad bredvid varandra. Ännu längre österut, där sträcka 6 var belägen på den norra sidan om vägen mitt emot Orraryds gamla bytomt, börjar landskapet bli mer kuperat och stengårdsgårdar genomkorsar landskapet på åtskilliga platser. Platsen för Orraryds gamla bytomt var troligtvis väl vald där den legat på en flack förhöjning i landskapet söder om väg 122. Platsen bör därför ha lämpat sig väl för bosättning alltsedan förhistorisk tid. Rester av grundmurar till sedan länge försvunna hus kan ännu anas i det höga gräset på kullen och söder där om finns ännu en del av den gamla vägen genom Orraryds by bevarad. Norr om vägen sluttar hagmarken ned mot ett våtmarksområde där lövträd som björk och asp har börjat växa upp.

DEN KULTURHISTORISKA UTVECKLINGEN I LANDSKAPET; DET ÄLDRE KARTMATERIALET

Det finns ett förhållandevis litet antal bevarade kartor över de äldre gårdarna och byarna längs väg 122. Orraryd omnämns i de skriftliga källorna för första gången år 1473 (Historiska handlingar 31). Den äldsta kända kartan över Orraryd är från 1698 och visar byn innan den slutgiltigt skiftades vid laga skiftet åren 1918- 20 (Akt 36, Nöbbele sn) (Fig. 2). Kartan är av stort intresse eftersom den visar de olika gårdarnas lägen och ungefärliga utbredningar i förhållande till såväl varandra som det äldre vägnätet i landskapet. Trots att äldre kartor sällan återger landskapet lika exakt som moderna kartor ger kartan över Orraryd trots allt en bra bild av var äldre vägar och gårdsgränser en gång gått. Kartan kan dock inte ge någon information om den relativt begränsade yta norr om Orraryds gamla bytomt som omfattades av förundersökningen.

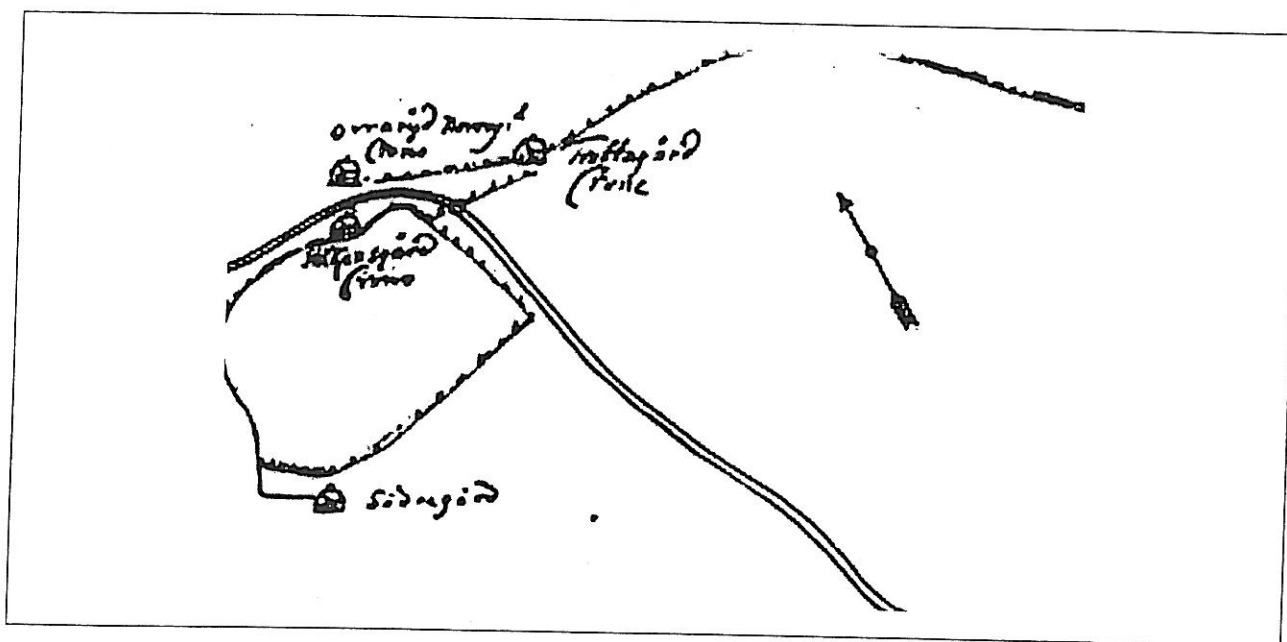

Fig. 2. Karta över Orraryds by från 1698. Akt 36, Nöbbele sn. Kartan är beskuren.

Säljeryd omnämns för första gången på 1490-talet (Historiska handlingar, 31, Arvid Trolles jordebok). Storskifteskartan över Säljeryds by från år 1772 är också av stort intresse eftersom den visar hur gårdarna varit belägna och åkermarken fördelad innan skiftesreformerna för alltid förändrade landskapet (Akt 42, Östra Torsås sn) (Fig. 3). Trots att kartan visar ett sedan länge försvunnet landskap är det förhållandevis lätt att orientera sig i kartan utifrån dagens landskap. Detta beror till stor del på att gårdslägena norr om vägen är i stort sett oförändrade samtidigt som vägen längs denna sträcka idag följer i stort sett samma sträckning som år 1772.

Den stora förändringen har istället skett söder om vägen där indelningen av åkermarken har genomgått stora förändringar. Kartan visar smala, tegliknande åkrar vilka idag är helt försvunna. Längs den långa sträcka som berörs av nedläggandet av vattenledningen har således det äldre kulturlandskapet genomgått stora förändringar. På kartan över Säljeryd finns

exempelvis ett förhållandevis stort antal rösen markerade på och emellan de smala åkrarna. Dessa rösen är idag helt försvunna som en följd av dagens mer storskaliga jordbruk. Somliga av rösen är av en sådan storlek att det mycket väl skulle kunna röra sig om gravrösen vilka senare blivit bortodlade och överplöjda.

Fig. 3. Storskifteskarta över Säljeryd från 1772. Akt. 42. Östra Torsås socken. Kartan är beskuren.

SYFTE

De syften som från museets sida ställdes upp inför förundersökningarna grundar sig på länsstyrelsens kravspecifikation. I denna uttrycktes de övergripande syftena som:

- * att med en hög grad av vetenskaplighet dokumentera lämningarna och sätta dem i relation till omgivande lämningar och landskap.
- * att inom det område som påverkas av vägens dragning fastställa fornlämningarnas utbredning, datering och karaktär samt möjligheter att bidra med vetenskapligt relevanta målsättningar och bedömningar.

Utöver dessa mer övergripande syften kan förundersökningarna även sägas ha utförts i syfte att ge ett underlag för om väg 122 kan breddas och vattenledningen nedläggas så som det var tänkt. Förundersökningarna skulle därför också skapa ett underlag för ärendets vidare hantering enligt 2 kap. 12 § i Kulturminneslagen, det vill säga om det erfordras särskilda arkeologiska undersökningar inom de tre delsträckorna.

STRÄCKA 2 VID SÄLJERYD

Genomförande

I de tjugoåtta schakt som drogs i åkermarken under utredningen framkom ett mycket stort antal anläggningar (Fig. 4). En målsättning med förundersökningen inom just denna delsträcka var därför att undersöka ett större antal anläggningar än normalt i syfte att om möjligt försöka att undvika en särskild arkeologisk undersökning. Samtliga av de undersökta anläggningarna rensades fram varpå de mest intressanta strukturerna fotograferades. Samtliga anläggningar snittades sedan varpå profiler ritades och prover insamlades från lämpliga kontexter.

Mot slutet av förundersökningen sammanbands även somliga schakt i exploateringsriktningen i syfte att ta reda på huruvida relevanta anläggningar fortsatte även mellan de första utredningsschakten. Samtidigt breddades utredningsschakten i anslutning till de mest intressanta lämningarna. Vid dessa olika former av kompletterande schaktningar framkom en rad nya lämningar vilka dock inte kunde undersökas inom de tidsmässiga och ekonomiska ramar som fanns för förundersökningen. Slutligen mättes schakten och anläggningarna in med totalstation med hjälp av mätprogrammet Intrasis, ett mätprogram som här användes för första gången längs väg 122 men som museet från och med nu har som ambition att använda inom samtliga av sina framtida undersökningar.

Resultat

I de tjugoåtta schakten påträffades totalt sjuttioåtta olika anläggningar. Somliga schakt innehöll dock inga lämningar över huvudtaget, eller också bedömdes lämningarna efter avslutad förundersökning vara av en sådan karaktär att de inte behövde omfattas av diskussionen nedan. För en komplett schaktöversikt hänvisas till schaktplanerna och bilaga 1.

Schakt 3

I detta schakt hade totalt elva st. anläggningar påträffats under utredningen. Dessa tolkades då som fem st. gropar, tre st. stolphål och tre st. diken. Efter avslutad förundersökning kvarstod dock endast tre anläggningar. Dessa var anläggningarna 3, 4, och 5. Anläggning 3 var en nedgrävning med en fyllning av mörkbrun silt med inslag av kol. Den hade en diameter av 1 m och ett djup av ca 0,25 m. Anläggning 4 tolkades som en grundare nedgrävning med en diameter av hela 1,4 m men med ett djup av endast ca 0,04 m. Anläggningen hade en fyllning av mörkbrun silt. Det har inte gått att vare sig datera eller bestämma vilken funktion de båda nedgrävningarna har fyllt.

Anläggning 5 tolkades nu som en möjlig härd eller kokgrop med utdraget kol och sot, något som gjorde att den fått en diameter av ca 0,85 m. Den hade ett djup av ca 0,3 m och en del skörbrända stenar i fyllningen. Ett kolprov togs från anläggning 5, men provet sändes aldrig in till analys då det fanns en risk för att anläggningen blivit skadad. I den östra delen av schaktet påträffades tre diken varav ett med ett terracottarör i botten, troligtvis ett spår efter dräneringsarbeten i åkermarken gjorda under början av 1900-talet. Samtliga av de övriga indikationerna i detta schakt tolkades som sentida lämningar och kom därför att utgå.

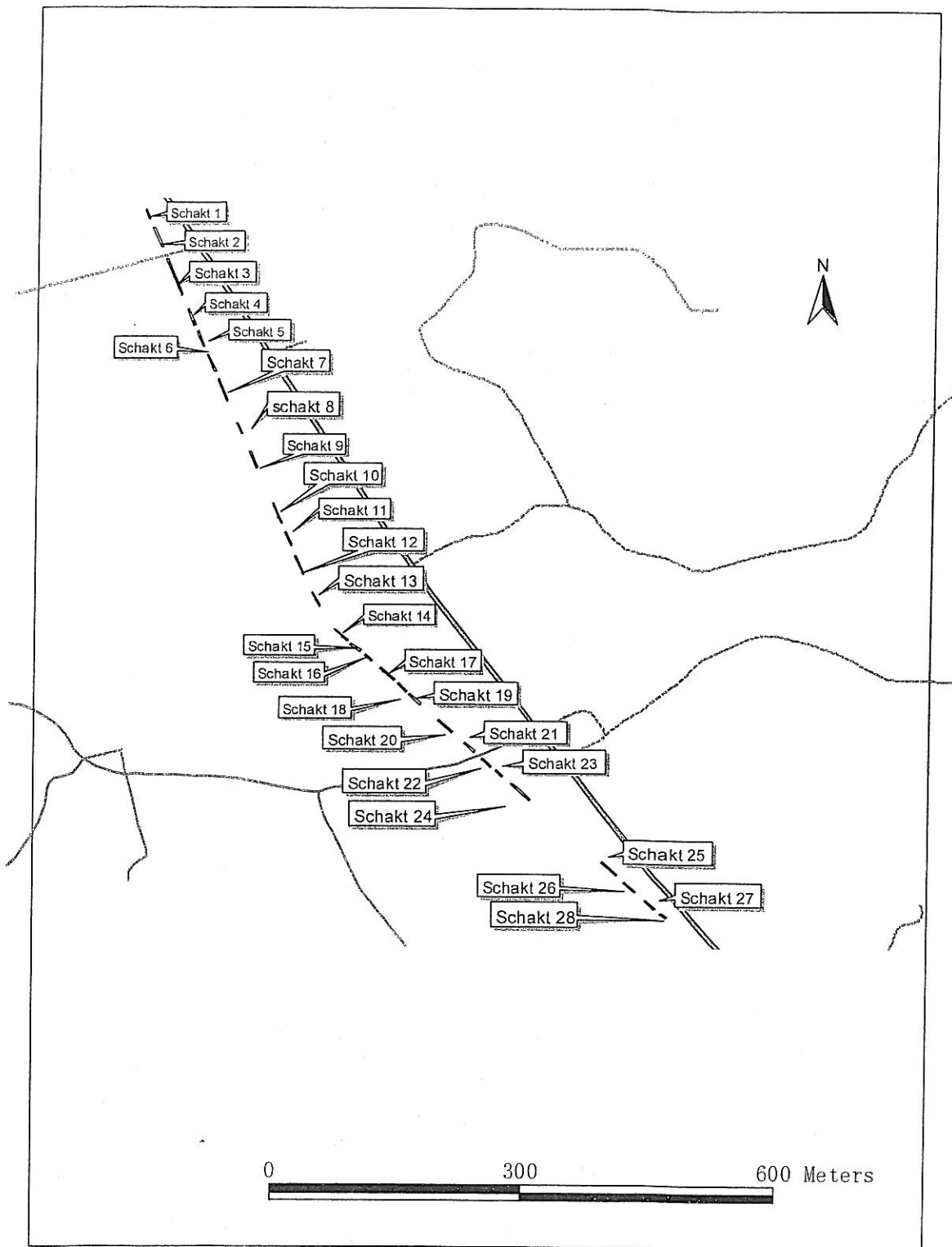

Fig. 4 Översiktsplan över schakten 1- 28 inom sträcka 2 vid Säljeryd.

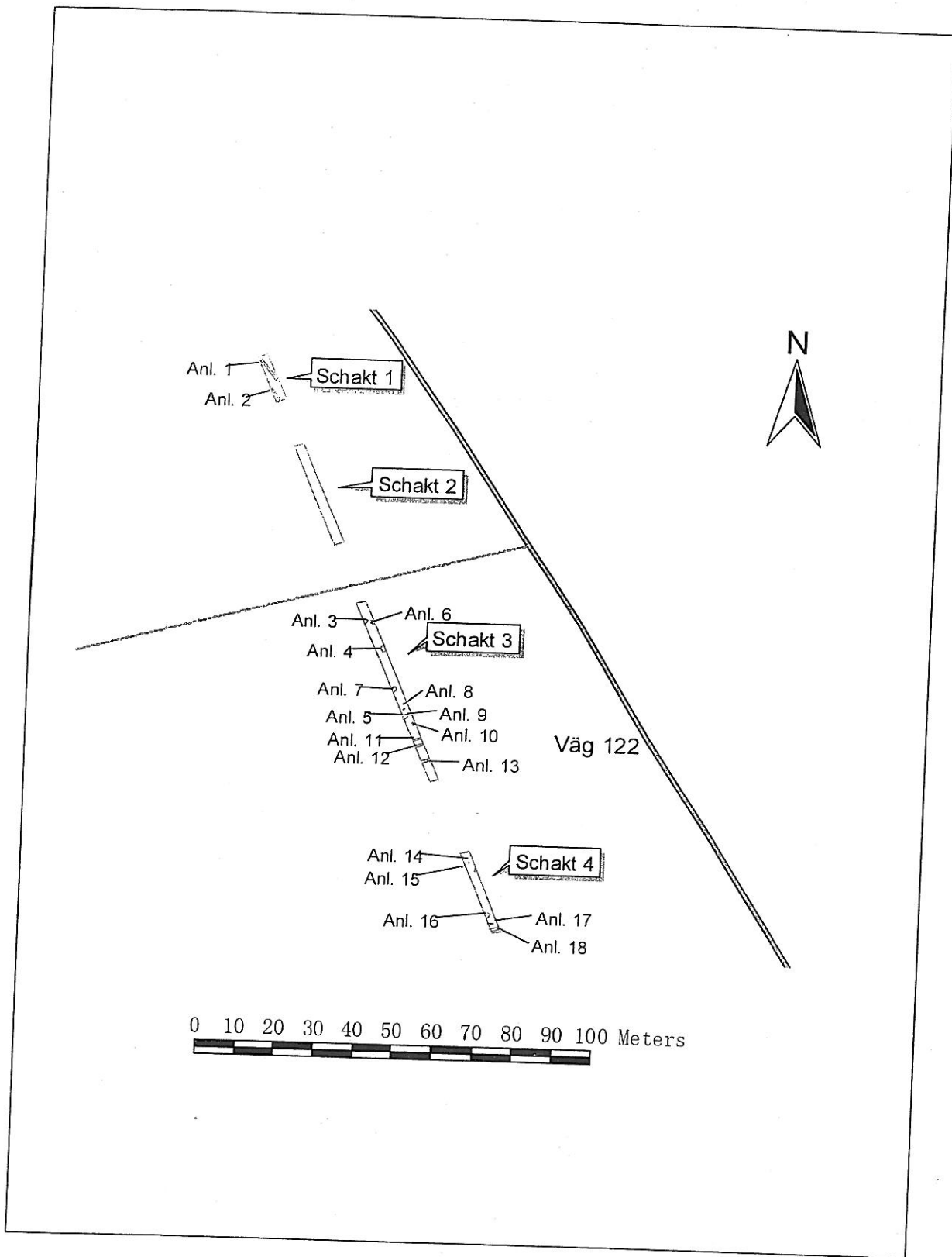

Fig. 5. Schaktplan över schakt 1- 4 vid Säljeryd.

Schakt 5

I schakt 5 hade vad som tycktes vara tre st. stolphål, en grop samt ett dike påträffats under utredningen. Av dessa utgick de flesta under förundersökningen då de tolkats som stenlyft eller sentida störmingar. Ett av stolphålen, anl. 19 i den östra delen av schaktet, tolkades dessutom under förundersökningen som ett tunt och något diffust sotlager med en diameter av 0,5 m och ett djup av 0,04 m. Fyllningen utgjordes av mörkbrun lerjord uppblandad med kol och sot. Möjligtvis kan det röra sig om en sönderplöjd härd. Gropen anl. 20 i den västra delen av schaktet visade sig under förundersökningen vara en nedgrävning med en diameter av 1 m och ett djup av 0,12 m. Fyllningen utgjordes av mörk lerjord med inslag av kol i ytan. Anläggningen gick delvis in i den södra schaktväggen. Det gick dock inte att datera eller avgöra funktionen på någon av de båda anläggningarna inom ramen för förundersökningen.

Schakt 7

I schakt 7 påträffades under utredningen vad som tycktes vara två st. gropar, tre st. stolphål samt två st. diken. Även i detta schakt utgick dock de flesta anläggningarna under förundersökningen då de ansetts recenta så att endast två st. anläggningar återstod. Dessa var anläggningarna 25 och 26 i den mellersta delen av schaktet. De tolkades båda då de grävdes som två mindre mörkfärgningar. Anläggning 25 hade en diameter av ca 1 m och ett djup av omkring 0,06 m. Fyllningen i anl. 25 bestod av mörkbrun lerjord med inslag av kol. Anläggning 26 hade en diameter av endast 0,6 m och ett djup av omkring 0,08 meter. Fyllningen bestod av gul silt med inslag av kolbitar. Det har inte gått att avgöra vare sig anläggningarnas ålder eller funktion inom ramen för förundersökningen.

Schakt 8

I detta schakt påträffades under utredningen en större grop samt ett pinnhål. Pinnhålet utgick dock under förundersökningen då det ansågs vara alltför otydligt medan gropen i själva verket visade sig utgöras av två st. flatmarksgravar, benämnda anläggning 32 och 33. De var båda brandgravar, men ingen av dem hade någon tydlig överbyggnad eller yttre markering av exempelvis stenar. Om sådana överbyggnader en gång funnits kan dock dessa ha blivit bortodlade i modern tid då de utgjort hinder för plöjningen. Detta kan stenmaterial, vilket påträffades i anslutning till gravarna, tyda på. Den västra graven, anl. 32, hade en diameter av 1,1 m och ett djup av omkring 0,2 m (Fig. 7). Den innehöll rikligt med kol, sot och skörbränd sten, en del brända ben samt en hartsbit vilken återfanns under en stenpackning i den östra delen av graven. Hartsbiten kan ha suttit på någon form av behållare för de brända benen.

Den östra graven anl. 33 var betydligt större till ytan med en diameter av hela 4 m. Graven låg dessutom något högre i marken än den västra graven och hade därför blivit mer skadad av plöjning. Detta gjorde att den gav intrycket av att vara "utsmetad" och dess avgränsningar var därför otydliga. Skadan kan eventuellt ha uppkommit genom plöjning först i modern tid. Graven anl. 33 hade liksom graven anl. 32 ett djup av omkring 0,2 m. Ett stort antal kol- och benprover insamlades från de båda gravarna för att sändas till C14-analys. Resultatet av analysen av brända ben från graven anl. 32 visar att dessa med 95,4 % säkerhet kan dateras till perioden 20- 240 e. Kr. (två sigma) (Ua-20240), en datering till romersk järnålder som stämmer väl överens med gravskicket ifråga. För ytterligare information om C14-dateringarna hänvisas även till bilagorna 3 och 4.

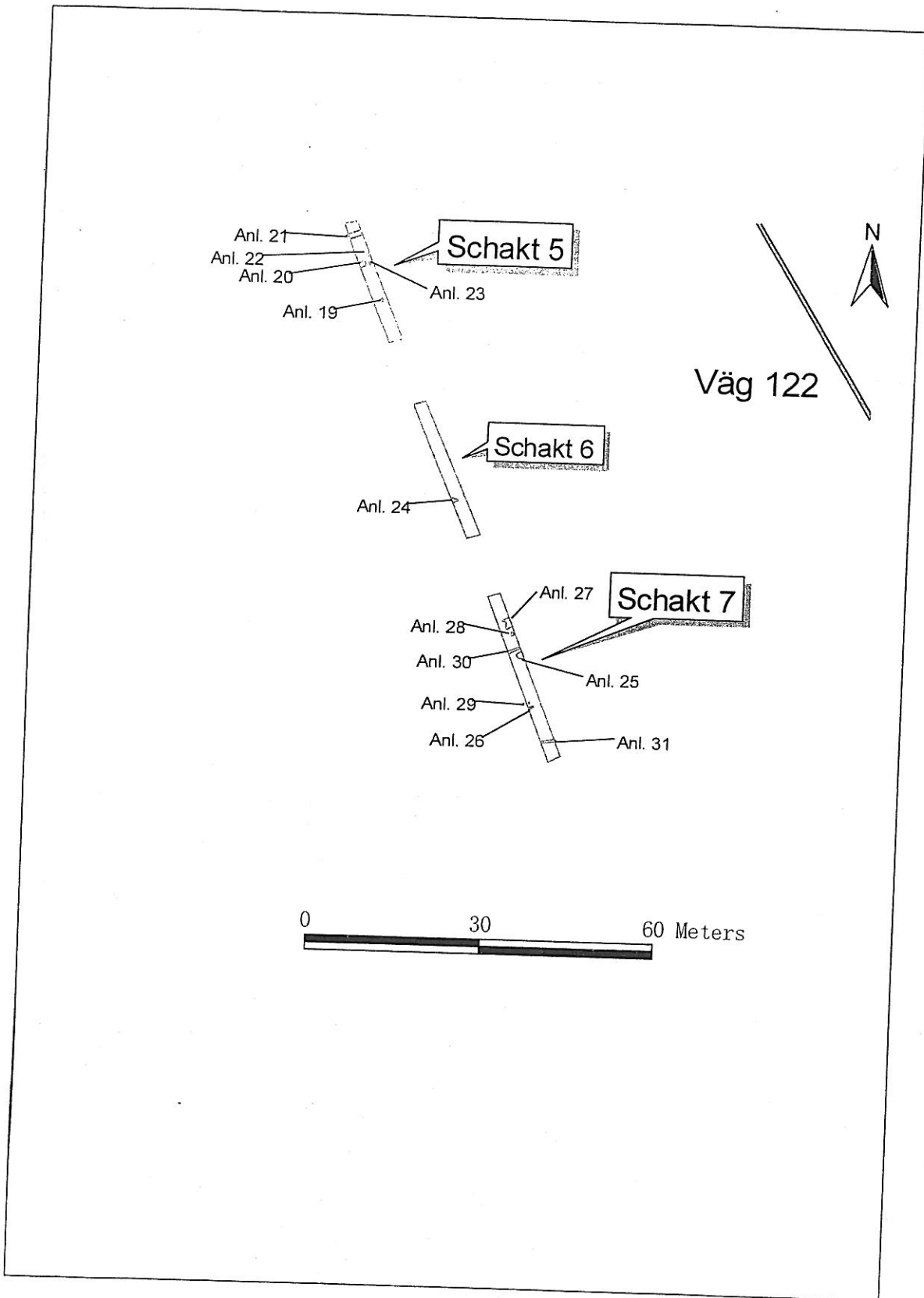

Fig. 6. Schaktplan över schakt 5-7 vid Säljeryd.

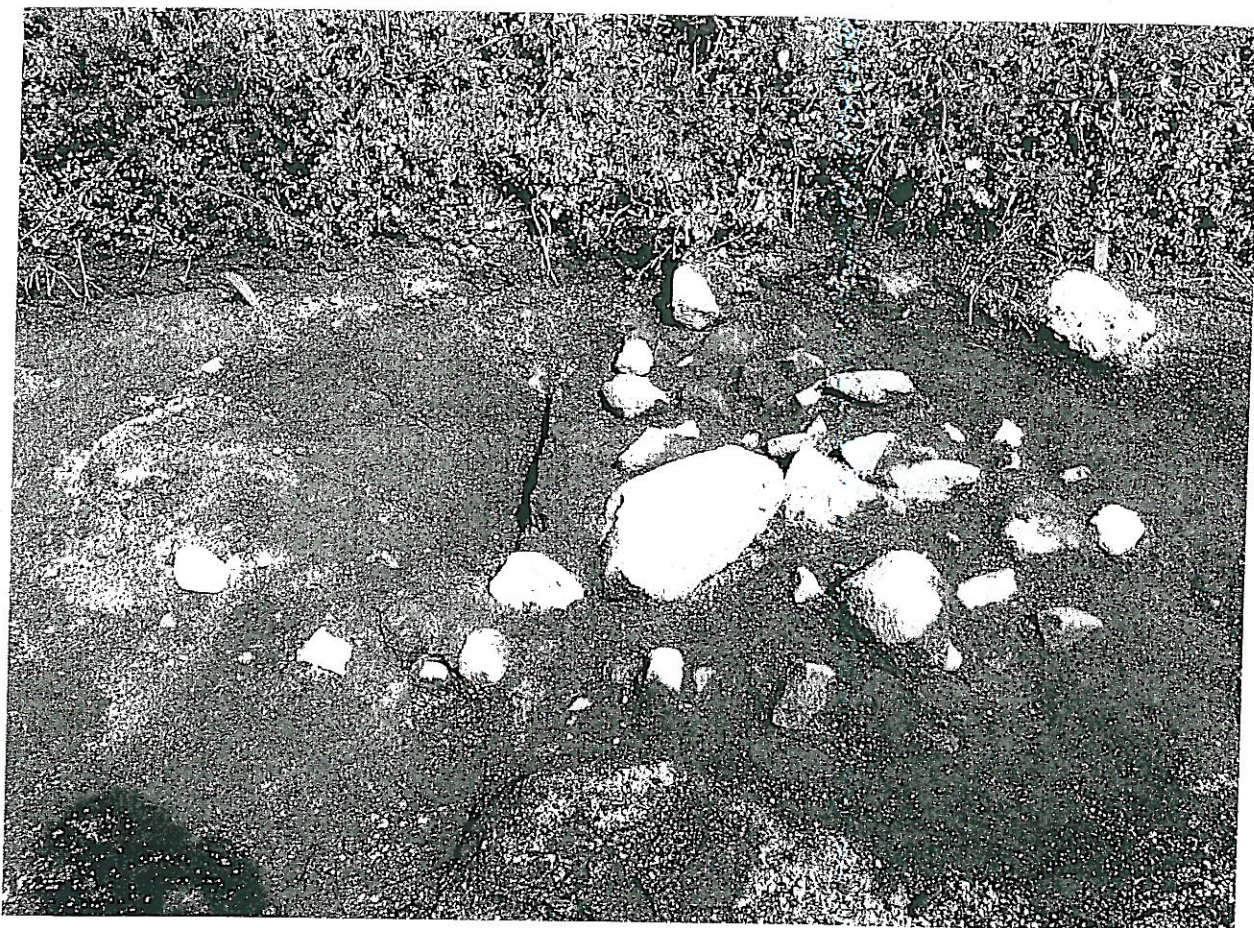

Fig. 7. Brandgraven anl. 32 efter framrensning. Foto från söder av Kurt Rönnkvist.

På den ovan omtalade storskifteskartan över Säljeryds by (Fig. 3) förekommer ungefär på den plats där de båda gravarna påträffades vad som ser ut att vara ett antal mindre rösen. Dessa rösen, eller åtminstone somliga av dem, kan mycket väl ha utgjort delar av ett gravfält. För förekomsten av ett gravfält talar även en större stencirkel vilken är väl synlig på kartan där den ligger mitt bland rösen. Det är alltså mycket som talar för att det har funnits ett äldre gravfält på den plats där de båda brandgravarna påträffades. Mot slutet av förundersökningen breddades, efter tillstånd från länsstyrelsen, schakt 8 med två meter norrut eftersom det fanns misstankar om att ytterligare gravar kunde finnas i omedelbar närhet till de båda första. Vid denna schaktning framkom inga nya säkra gravar, men däremot ett antal andra lämningar vilka dock inte kunde grävas inom ramen för förundersökningen. Ytterligare gravar finns dock med stor sannolikhet i närheten, något som man måste ta hänsyn till vid eventuella framtida exploateringsprojekt.

Schakt 9

Vid utredningen påträffades lämningar som tolkades som en härd, en grop samt ett dike i schakt 9. Av dessa utgick gropen och diket sedan dessa visat sig vara recenta anläggningar. Härden, den så kallade anl. 35, hade en diameter av ca 1,3 m och ett djup av 0,2 m. I härden fanns en del större kolbitar, en del sot samt skörbrända stenar. Ett kolprov insamlades men sändes aldrig in till analys då även denna anläggning tycktes ha blivit störd av plöjning.

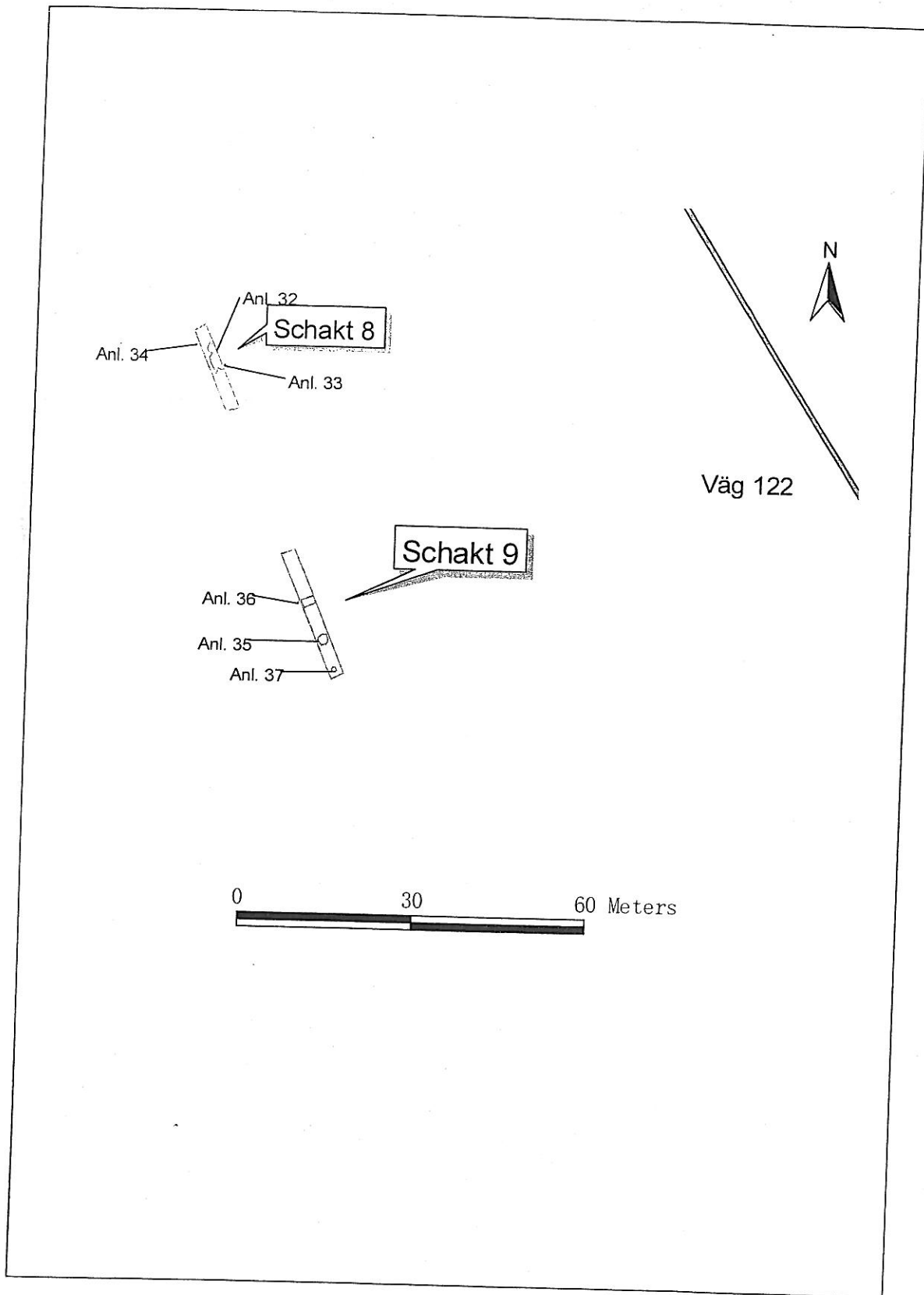

Fig. 8. Schaktplan över schakt 8-9 vid Säljeryd.

Schakt 11

I schakt 11 var två st. nedgrävningar kända efter utredningen. Av dessa utgick den ena under förundersökningen då den visat sig vara recent medan den andra, den så kallade anl. 40, i själva verket visade sig vara ett stolphål med en diameter av ca 0,35 m och ett djup av omkring 0,2 m. Stolphålet var helt runt i plan och hade en fyllning av mörkbrun lerjord med inslag av kol och sot samt en del skörbränd sten. Inga prover togs dock och stolphålet har därför inte heller gått att vare sig datera eller passa in i någon byggnadsmässig kontext. Schakt 9 och 11 var dock båda belägna inom en sträcka mellan det nedan beskrivna schakt 12 med en lämning av ett långhus och brandgravarna i schakt 8. Denna yta kan därför mycket väl ha fungerat som en aktivitetsyta där en mängd olika aktiviteter ägt rum både då huslämningen var bebodd och senare.

Schakt 12

I schakt 12 påträffades under utredningen hela tretton st. stolphål och tre st. gropar. Somliga av stolphålen bedömdes redan efter utredningen ha kunnat ingå i någon form av huskonstruktion. Husets orientering var dock till en början något oklar. De stolphål som bedömdes ingå i huset hade samtliga en diameter av omkring 0,2 m och var ca 0,2 m djupa. Somliga av stolphålen visade sig även vara stenskodda (Fig. 9). Detta gäller främst stolphålen med anl. nr. 44, 46 och 48, även om anl. 48 låg något utanför husets tänkta sydvägg. Huslämningen har tyvärr inte gått att datera inom ramen för förundersökningen på grund av avsaknad av daterbart material. Bland de större stolphålen förekom det även en del störhål med en något mindre diameter, ca 0,05 m i diameter och ca 0,2 m djupa, vilka inte passade in i huskonstruktionen. Inga av dessa störhål var heller stenskodda. Störhålen kan eventuellt ha ingått i andra byggnadsstrukturer inom samma bosättning, men då de inte bildade något enhetligt mönster är det dock troligare att de i själva verket är spår efter exempelvis störrar från torkställningar för hö. Sådana har nyttjats på åkermarken långt in i modern tid. Åldern på de mindre hålen har dock inte gått att avgöra inom ramen för förundersökningen.

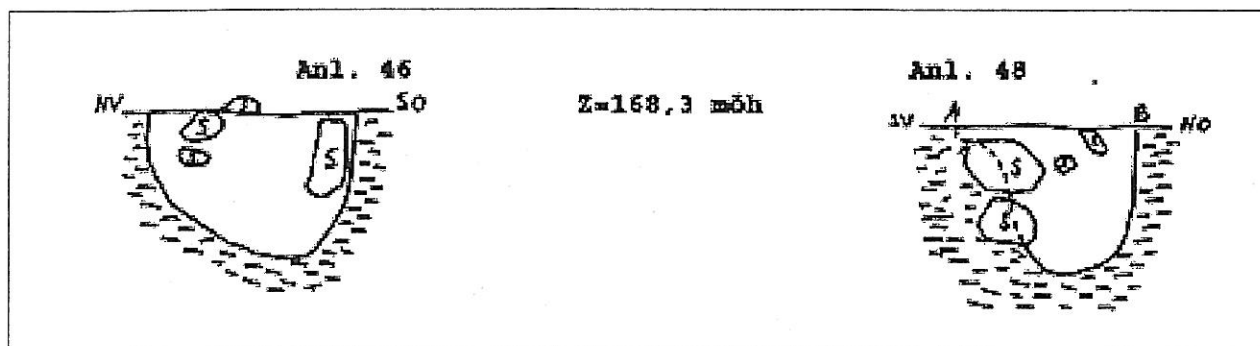

Fig. 9. Profiler av stenskodda stolphål från husområdet i schakt 12. Skala 1:10.

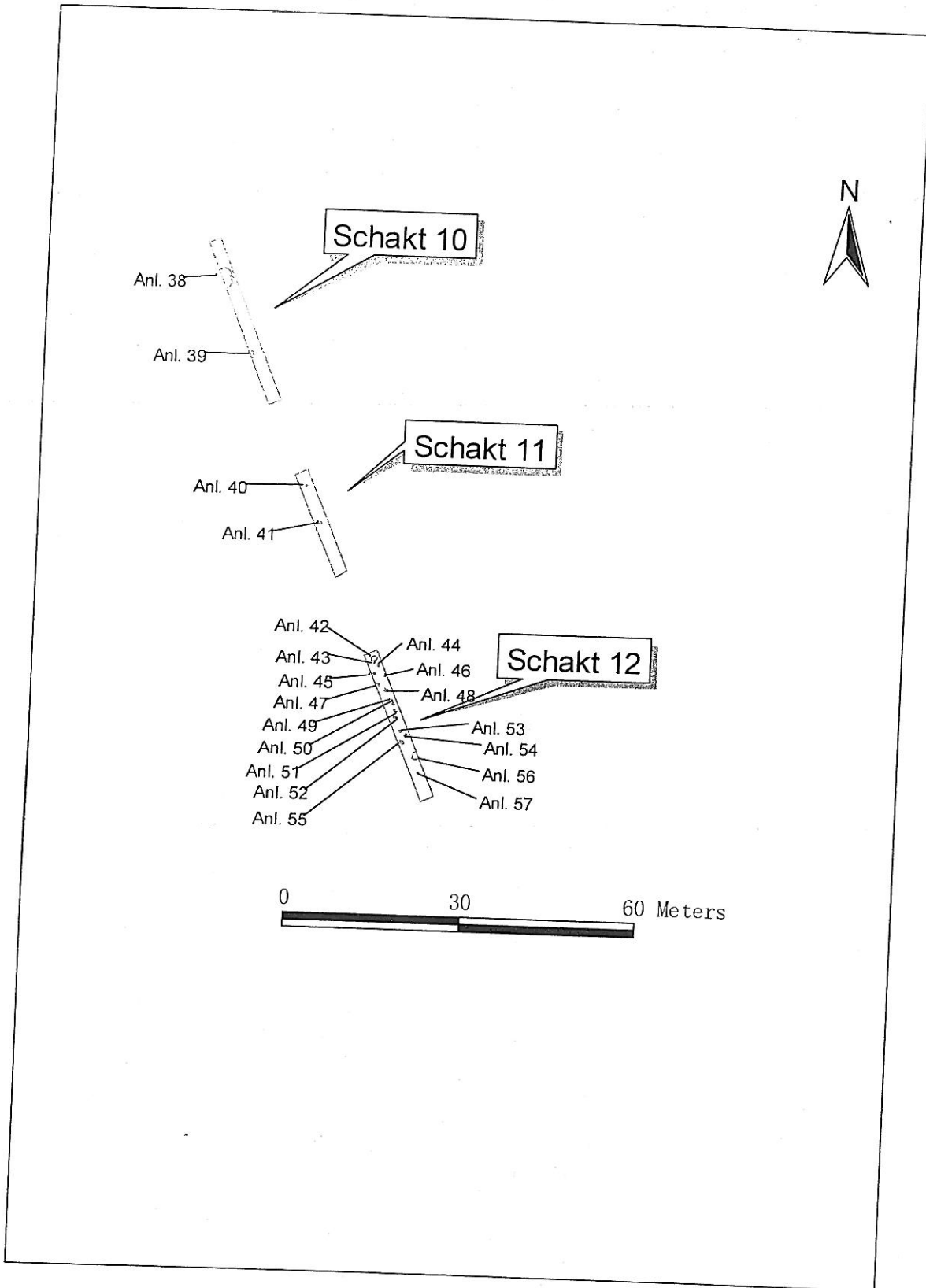

Fig. 10. Schaktplan över schakt 10-12 vid Säljeryd.

Mot slutet av förundersökningen breddades, efter tillstånd från länsstyrelsen, schakt 12 med två meter mot norr för att undersöka ifall huset fortsatte åt detta håll. Detta visade det sig göra eftersom en mängd nya stolphål, vilka till stor del passade in i den tänkta huskonstruktionen, framkom. Härmed var även frågan om husets orientering löst eftersom det nu verkade som om det haft en nordöst- sydvästlig utsträckning. Det verkade nu också klart att det rörde sig om någon form av långhus, även om schaktets smala bredd gjorde det omöjligt att uttala sig om grundplanen. Dessutom påträffades åter ett antal av de mindre hålen vilka inte heller nu gick att passa in i vare sig huskonstruktionen eller någon annan struktur. Det flacka höjdläget måste dock ha lämpat sig väl för bosättningar sedan långt tillbaka i tiden och åkermarken innehåller därför med största sannolikhet ytterligare lämningar i anslutning till schakt 12.

Av de tre förmodade groparna visade sig anl. 56 i den östra delen av schaktet bli en förhållandevis stor nedgrävning då den undersöktes under förundersökningen. Nedgrävningen var ca 1,5 m i diameter, ca 0,5 m djup och gick delvis in i den norra schaktväggen. En del kol och sot var synligt på ytan och längre ned i anläggningen återfanns även en del skörbränd sten. Nedgrävningen kunde inte dateras inom ramen för förundersökningen, men den kan eventuellt vara samtida med huslämningen.

Schakt 13

I schakt 13 var en eventuell härd, en grop och ett stolphål kända efter utredningen. Av dessa kom dock gropen och stolphålet att utgå då dessa visat sig vara recenta så att endast härden kvarstod som en anläggning. Härden, den så kallade anl. 59, var hela 1,8 m i diameter, omkring 0,22 m djup och gick delvis in i den södra schaktväggen. Den innehöll även en hel del kol och sot samt skörbränd sten. Ett kolprov togs därför ur härden för att sändas in till C14-analys. Analysen av provet visar att härden med 95,4 % säkerhet kan dateras till perioden 210- 410 e. Kr. (två sigma) (Ua-20241). Denna datering är intressant med tanke på att den visar att härden kan vara ungefär samtida med den daterade brandgraven i schakt 8. Närheten till huslämningen i schakt 12 är självfallet också av stort intresse även om dateringen inte kan användas för att datera själva huslämningen. Härdens och brandgravens likartade dateringar ökar dock sannolikheten för att aktiviteter förekommit under tidig järnålder såväl väster som öster om den ännu odaterade huslämningen.

Schakt 14

I schakt 14 fanns en grop känd från utredningen. Denna grop, den så kallade anl. 61, visade sig vara en nedgrävning vilken var omkring 1,5 m stor och omkring 0,4 m djup. Nedgrävningen gick delvis in i den norra schaktväggen. Den hade en fyllning av gråbrun silt med inslag av kol och sot. Dess ålder och funktion gick dock inte att avgöra.

Schakt 21

I schakt 21 hade en grop och ett dike påträffats under utredningen. Under förundersökningen kom dock diket att tolkas som ett modernt dräneringsdike varpå endast gropen kvarstod som en anläggning. Denna grop, den så kallade anläggning 67, var egentligen en nedgrävning med en diameter av ca 1 m samt ett djup av ca 0,45 m. Nedgrävningen gick inte att funktionsbestämma eller datera inom ramen för förundersökningen.

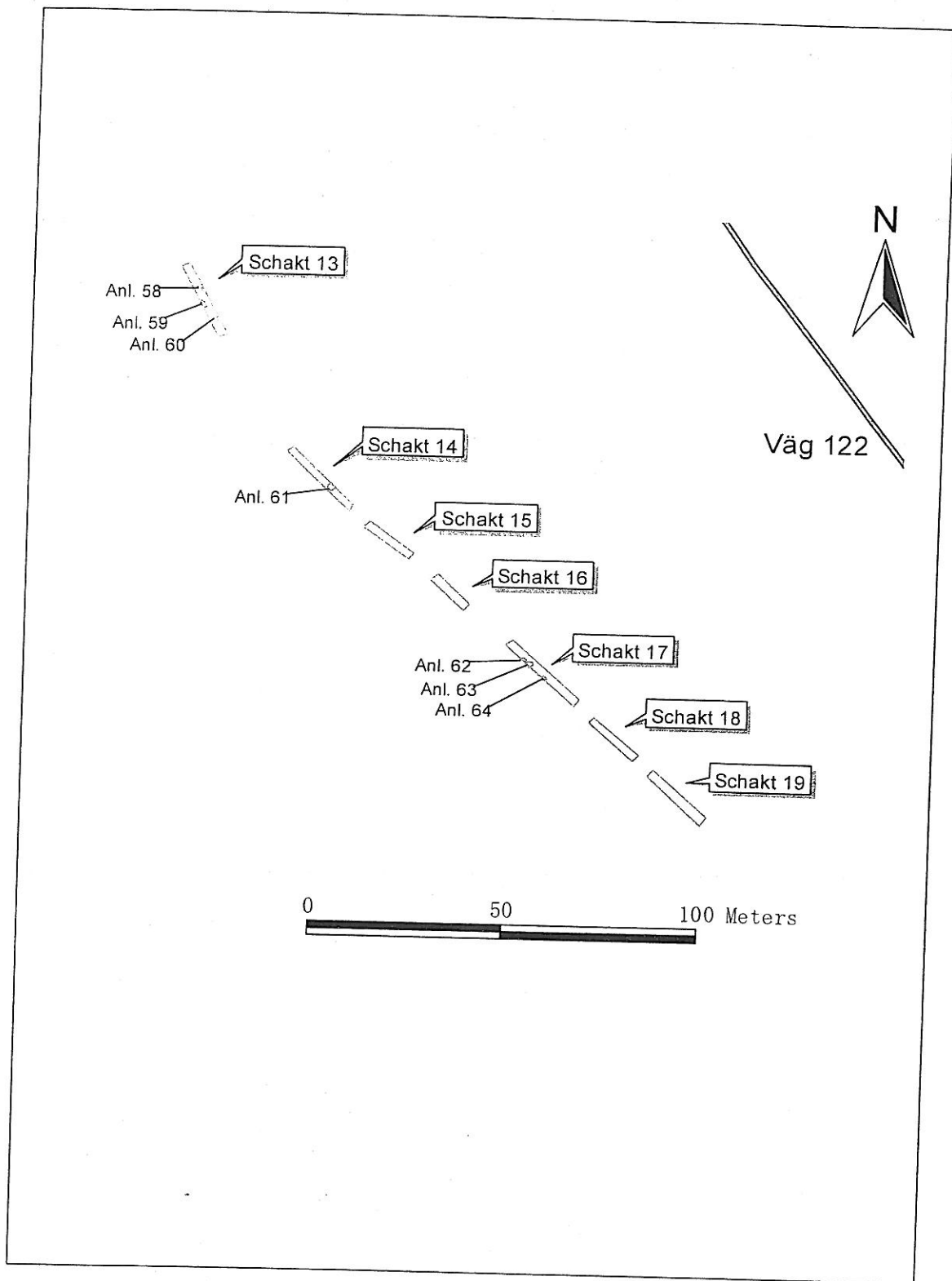

Fig. 11. Schaktplan över schakt 13-19 vid Säljeryd.

Schakt 22

I schakt 22 var endast en härd känd från utredningen. Denna härd, även kallad anläggning 69, visade sig ha en diameter av omkring 1 m och ett djup som varierade mellan 0,02 och 0,15 m. Anläggningen var nämligen som djupast i mitten medan den var betydligt tunnare ut mot kanterna. Bland ett antal större stenar, omkring 0,2 m stora och förlagda till en koncentration i mitten av anläggningen, fanns rikligt med mindre kolbitar och sotfläckar. Runt om stenarna fanns utdraget kol samt en del skärviga och skörbrända stenar. Härden gick delvis in i den södra schaktväggen, men gick inte att datera inom ramen för förundersökningen.

Schakt 25

I schakt 25 påträffades under utredningen en trolig härd, ett stolphål samt tre st. gropar. En av groparna hade dessutom rikligt med slagg på ytan. Stolphålet, anl. 73, kom att utgå då det visade sig att det i själva verket rörde sig om en matjordsfläck. Härden, den så kallade anl. 71, var ca 0,35 m i diameter och omkring 0,2 m djup. Den antogs vidare ha blivit utsläckt eftersom veden i härden endast till viss del var ordentligt förkolnad. Delar av trämateriallet togs därför in till museet i form av ett preparat, varifrån prover sedan kunde tas för att insändas till C14-analys. Resultatet av analysen visar att härden med 95,4 % säkerhet kan dateras till perioden 1630- 1960 e. Kr. (två sigma) (Ua-20242). Härden sena datering gör att den sannolikt inte har något att göra med exempelvis huslämningen i schakt 12 utan att den snarare är att betrakta som ett spår efter senare tider aktiviteter på åkermarken.

Då det gäller gropen med slagg, den så kallade anl. 72 vilken var omkring 0,65 m i diameter och ca 0,4 m djup, kunde det under förundersökningen konstateras att slagg förekom i riklig mängd även längre ned i gropen där den främst återfanns koncentrerad till ett sotlager. Tyvärr kunde inget kol från gropen analyseras på grund av att antalet kolprover begränsats av ekonomiska orsaker. Slaggen utgjordes av reduktionsslagg och kan eventuellt komma från en järnframställningsplats i närheten. På grund av schaktets smala bredd gick det dock inte att säkerställa spår efter järnframställning i den omgivande åkermarken. Trots att schakt 25, efter tillstånd från länsstyrelsen, mot slutet av förundersökningen breddades med 2 meter söderut påträffades inga ytterligare anläggningar vilka kunde knytas till järnproduktion inom området.

Det fanns i fält en tanke om att gropen med slagg kunde vara den nedre delen av en tidigare ugn. Denna tanke har dock senare övergivits då det inte gått att avgöra ifall det verkligen rör sig om en ugn. Inga fragment av ugnsväggar påträffades exempelvis i anslutning till gropen. Slaggen har därför sannolikt deponerats i gropen under andra omständigheter. De få nya anläggningar som framkom vid breddningen av detta schakt kunde inte undersökas inom ramen för förundersökningen.

Schakt 27

Schakt 27 visade sig under utredningen endast innehålla en härd, den så kallade anl. 78. Härden hade en diameter av 0,65 m och ett djup av omkring 0,08 m. Härden innehöll en del kol, sot och skörbränd sten men kunde inte dateras inom ramen för förundersökningen. En del icke brandskadade stenar förekom också i anläggningen. Dessa gav intrycket av att ha blivit flyttade i sidled, något som tolkades som att anläggningen blivit skadad genom plöjning. Av denna anledning insamlades inga kolprover från härden.

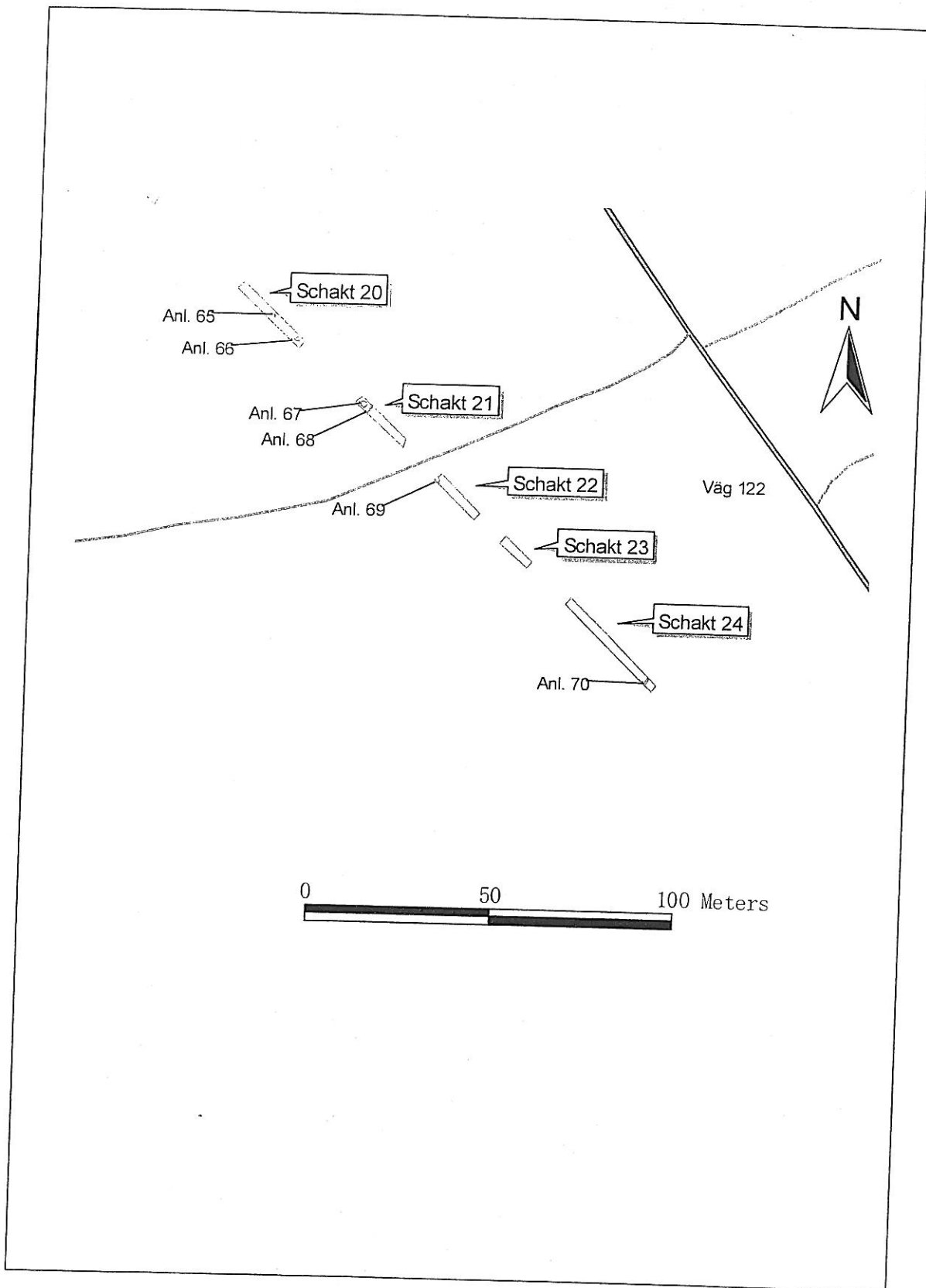

Fig. 12. Schaktplan över schakt 20-24 vid Säljeryd.

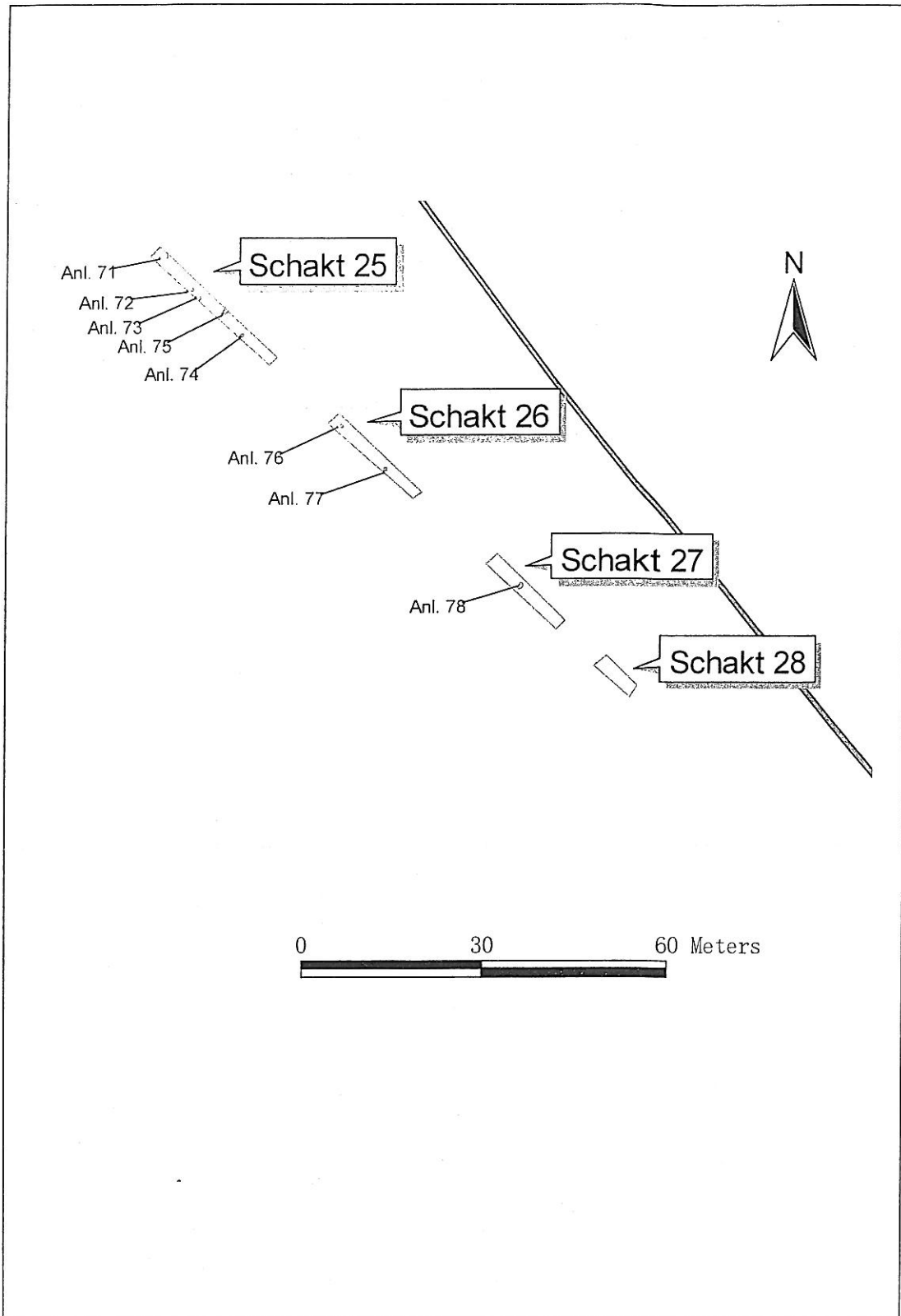

Fig. 13. Schaktplan över schakt 25- 28 vid Säljeryd.

Fyndmaterialet

Fyndmaterialet från sträcka 2 var förhållandevis begränsat och antalet fyndposter uppgick därför till endast sju stycken. Mest iögonfallande är kanske de brända benen (Fnr. 3), hartsbiten (Fnr. 4) från graven anl. 32 och det brända hasselnötsskalet (Fnr. 5).

Hasselnötsskalet kan eventuellt ha ett samband med graven anl. 33. Två bitar bränd lera (Fnr. 1 och 2) gick inte att knyta till särskilda anläggningar, men de kan eventuellt ha kommit från en anläggning i åkermarken vid sidan om schakt 7. Slaggen (Fnr. 6) från gropen anl. 72 utgörs sannolikt av reduktionsslag och kan utgöra ett bevis för att järnframställning vid något tillfälle förekommit på åkermarken i anslutning till schakt 25. Lena Grandin på GAL har gjort ett preliminärt uttalande om att slaggen ger ett tidigt intryck och att den utseendemässigt och strukturmässigt påminner om järnåldersslag (Grandin 2002). Från anläggning 71, den utsläckta härden vilken var belägen i anslutning till gropen med slagg, tillvaratogs till sist delvis obränt trä (Fnr. 7). Träet har sannolikt varit nära att förkolnas, men har klarat sig på grund av att endast dess yta var förkolnad då härden utsläcktes. Härdens sena datering gör dock att den sannolikt inte har något med de förhistoriska lämningarna att göra.

Diskussion och slutsatser

Inom sträcka 2 har få anläggningar gått att datera och funktionsbestämma inom de ekonomiska och tidsmässiga ramar som funnits för förundersökningen. En bidragande orsak till detta är att många anläggningar tycks ha blivit skadade genom plöjning och att risken för kontamination av eventuella kolprover ansetts vara för stor för att kunna uppnå säkra dateringar. Dock har tre huvudområden kunnat identifieras; området kring schakt 8 med de två brandgravarna, området kring huslämningen i schakt 12 samt området kring gropen med slagg i schakt 25.

Brandgravarna i schakt 8 kan visa på förekomsten av ett tidigare okänt gravfält från romersk järnålder, något som C14-dateringen av brända ben från en av gravarna kan tyda på. Förekomsten av ett tidigare okänt gravfält får även visst stöd av det historiska kartmaterialet. Det är därför av vikt att under en eventuell slutundersökning försöka utröna ifall ytterligare gravar finns bland de anläggningar som framkom vid breddningen och förlängningen av schakt 8. Det är samtidigt viktigt att nya arkeologiska undersökningar kan utföras på åkermarken vid schakt 8 ifall det blir aktuellt med ytterligare exploateringar inom detta område i framtiden. Gravfältet bör i så fall avgränsas och dateras för att kunna placeras in i kulturlandskapet såväl geografiskt som kronologiskt.

Huslämningen i schakt 12 är på samma sätt som gravområdet av arkeologiskt intresse, i synnerhet som förhållandevis få långhus har undersökts tidigare i Kronobergs län. På grund av den smala schaktbredden har det dock varit svårt att få en ordentlig uppfattning om husets storlek och egentliga planlösning. Dessutom kan mycket väl ytterligare huslämningar finnas på åkermarken kring den nu kända huslämningen. På samma sätt som vid gravområdet är det därför av stor vikt att husområdet kan undersökas mer ingående under en eventuell slutundersökning. Dels bör husets konstruktion och funktion studeras bättre och dels är det av stor vikt att utröna om det finns en samtidighet mellan brandgravarna i schakt 8, huslämningen i schakt 12 och gropen med slagg i schakt 25.

STRÄCKA 4 VID GERTONSTORP

Genomförande

Inom sträcka 4 undersöktes under förundersökningen samtliga av de få anläggningar som framkommit i de åtta schakt som drogs inom området under utredningen (Fig. 14).

Anläggningarna rensades fram och snittades varpå profiler ritades och prover insamlades från lämpliga kontexter. Somliga av anläggningarna fotograferades också. Inom denna delsträcka mättes samtliga schakt och anläggningar in digitalt i samarbete med mättekniker från Växjö kommun. Anledningen till att Intrasis inte användes här var att museet befann sig i ett skede då detta system ännu inte hade börjat användas fullt ut.

Resultat

Schakt 3

I schakt 3 var två st. nedgrävningar samt ett eventuellt stolphål kända efter utredningen. Stolphålet kom att utgå under förundersökningen då det visade sig vara ett sentida stenlyft. Den västra nedgrävningen, även kallad anläggning 1, hade en diameter av 0,8 m och ett djup av 0,17 m. Fyllningen utgjordes av mörkbrun silt. I nedgrävningen fanns även en större sten vilken var centralt placerad i anläggningen. Det gick under förundersökningen inte att avgöra vilken funktion nedgrävningen haft och den gick inte heller att datera på grund av avsaknad av kol i fyllningen. Den så kallade anläggning 2 utgjordes också av en nedgrävning med en diameter av 0,4 m och ett djup av 0,11 m. Fyllningen utgjordes av mörkbrun lerjord och i ett område kring nedgrävningen fanns en gulaktig lera. Inga prover togs från anläggningen under förundersökningen då den gav intryck av att ha blivit störd. Dess funktion gick inte heller att avgöra, men möjligen kan det röra sig om en utfyllnad som gjorts i ett tidigare stenlyft.

Schakt 8

I detta schakt fanns en större härdbotten känd efter utredningen. Anläggningen var ca 1 m i diameter och omkring 0,3 m djup. I denna härdbotten fanns även enstaka skörbrända stenar samt ett antal mindre, icke eldpåverkade stenar. Härden gav intryck av att tidigare ha varit betydligt högre och den bör därför ha skalats av genom plöjning, eventuellt först i modern tid. Bland stenarna låg sot och ett antal mindre kolbitar. Ett kolprov togs därför ur härden men sändes sedan aldrig in till analys då anläggningen skadats och risken för förorening av provet ansågs vara för stor.

Diskussion och slutsatser

Inom sträcka 4 vid Gertonstorp påträffades ett antal lämningar utan någon egentlig inbördes kontext. Lämningarna var därför av en sådan karaktär att det inte går att hävda platsens arkeologiska värde inför en eventuell slutundersökning. Dessutom påträffades inget fyndmaterial inom denna delsträcka. Det anses därför inte befogat att utföra en slutundersökning inom delsträckan varpå den överges utan ytterligare antikvariska åtgärder.

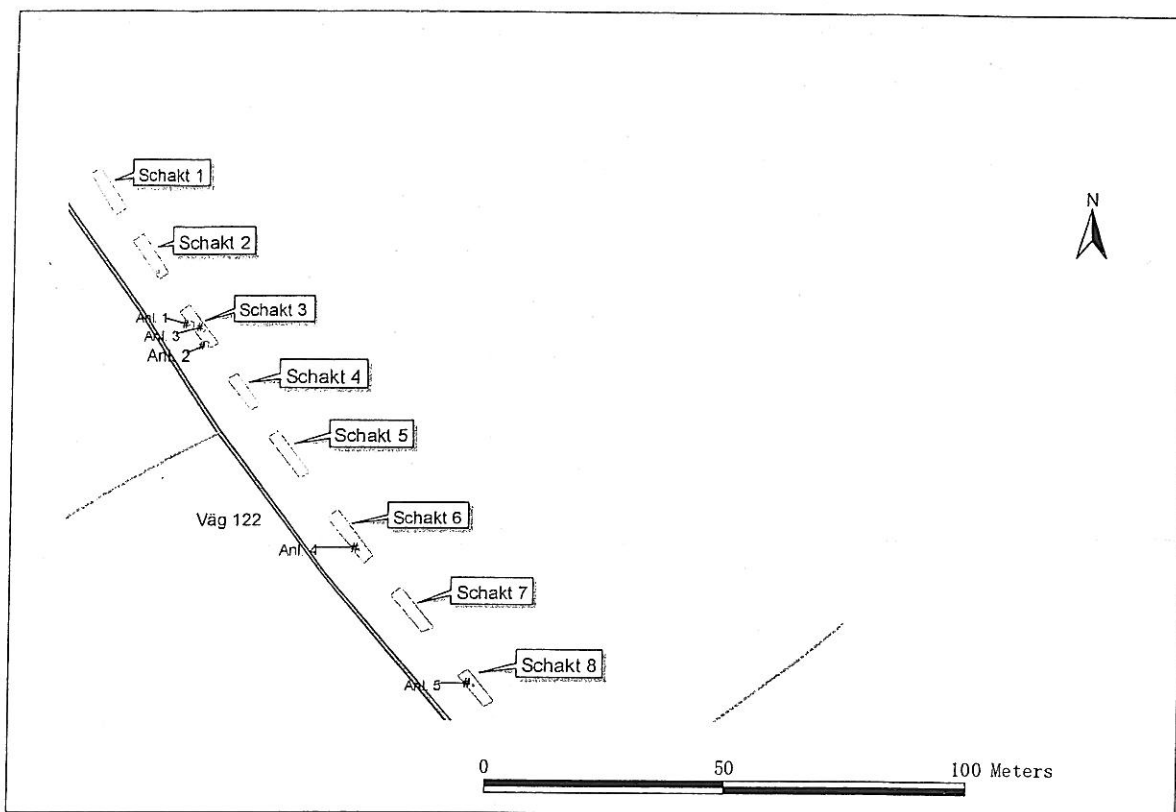

Fig. 14. Schaktplan över schakt 1-8 vid Gertonstorp.

STRÄCKA 6 VID ORRARYD

Genomförande

De fem sökschakt som drogs inom undersökningsområdet under utredningen var till en början tänkta att utökas med hjälp av en traktorgrävare så att ett ca 65 x 6 meter stort och sammanhängande avbanat område skapades. Anledningen till detta var i första hand att kulturlagrens sammansättning, med bland annat ett stort inslag av skörbränd och skärvig sten i ytan, skulle göra det svårt att utföra kompletterande schaktningar under en eventuell slutundersökning. Då kulturlagren samtidigt visade sig ha en betydligt större utsträckning i öst- västlig riktning än vad man inledningsvis kunnat ana blev det även nödvändigt med kompletterande schaktningar i exploateringsriktningen för att kunna avgränsa kulturlagren (Fig. 15). I enlighet med undersökningsplanen rensades därför även den avbanade ytan med fyllhammare och skårslev där detta ansågs nödvändigt för att kunna avgränsa kulturlager och enskilda anläggningar på ett tillfredställande sätt.

I samband med schaktningen tillvaratogs även ett omfattande fyndmaterial från den avbanade ytan. Samtliga av dessa fynd mättes in digitalt för att det i efterhand skulle vara möjligt att studera fyndens spridning inom området. Slutligen upptogs även fem provgropar inom olika delar av undersökningsområdet i syfte att få en bättre förståelse för kulturlagrens sammansättning under mark.

Även inom denna delsträcka snittades ett antal anläggningar varpå dessas profiler ritades och prover insamlades. Inom denna delsträcka togs dessutom prover från olika nivåer i de fem provgropar som grävdes i syfte att försöka skapa kronologiska indelningar utifrån bevarat organiskt material i de olika lagren. Även inom denna delsträcka mättes samtliga schakt och anläggningar in med hjälp av personal från Växjö kommun.

Resultat

Resultaten från förundersökningen vid Orraryds bytomt är på många sätt intressanta. Detta beror till största delen på att såväl olika sorters anläggningar som ett större fyndmaterial påträffades under förundersökningen. I undersökningsplanen angavs att hela arbetsbredden skulle banas av redan under förundersökningen. Anledningen till detta var i första hand att kulturlagrens sammansättning, med bland annat ett stort inslag av skärvig och skörbränd sten, skulle göra det svårt att utföra kompletterande schaktningar under en eventuell slutundersökning. Med utgångspunkt från utredningsschakten antogs det att detta skulle innebära att ett ca 65 x 6 meter stort område skulle behöva beröras av schaktningen.

Då kulturlagren visade sig fortsätta utanför denna yta i såväl väster som i öster behövdes dock kompletterande schaktningar utföras för att kunna avgränsa kulturlagren åt dessa håll. Detta medförde att den avbanade ytan kom att expandera betydligt så att den till sist omfattade en sträcka av hela 120 m i öst- västlig riktning samtidigt som kulturlager visade sig fortsätta såväl söderut in under väg 122 som ut i åkermarken norr om exploateringsområdet. Den utökade schaktningen fick också till följd att den totala avbanade ytan till sist kom att uppgå till ca 700 kvm.

Mellan ett kulturlager i öster och ett i väster fanns en något mindre yta, omkring 30 meter lång, vilken till största delen visade sig sakna kulturlager. Vid rensningen av denna yta påträffades däremot två härdar, kallade anl. 1 och 2, vilka låg direkt på den sandiga undergrunden. Härdarna avgränsades och dokumenterades i såväl plan som profil varpå kolprover insamlades för att sändas till analys. Dateringen från härden anl. 2 gav en datering till 1500- 1210 f. Kr. (två sigma) (Ua-20244), något som visar att aktiviteter tycks ha förekommit inom området redan under äldre bronsålder. Tyvärr kunde just detta kolprov inte vedartsbestämmas av ekonomiska orsaker, något som gör att träets egenålder kan ha bidragit något till den tidiga dateringen. Härden bör dock under alla omständigheter vara mycket gammal.

Då matjordslagret över de båda härdarna endast var omkring 0,3 m tjockt verkar det dock osannolikt att härdarna inte skulle ha överlagrats med några kulturlager på de över 3000 år som passerat fram till idag, i synnerhet som kulturlagren vid sidan om härdarna var ända upp till 0,7 m tjocka. Förklaringen till detta är sannolikt att härdarna i själva verket en gång legat i botten av kulturlagren, men att de yngre lager som en gång överlagrat de båda härdarna schaktats ned i samband med nydragningen av väg 122 på 1930-talet. För denna tolkning talar även att själva bytomten idag är belägen på en höjd söder om vägen och att slutningen mot undersökningsområdet norr om vägen ger intrycket av att vara avgrävd. Detta innebär att de båda ovan omtalade kulturlagren inom den östra och den västra delen av undersökningsområdet en gång hängt ihop. Anledningen till att kulturlager kommit att bevaras i öster och i väster är sannolikt att lagren delvis avsatts i sänkor inom undersökningsområdet.

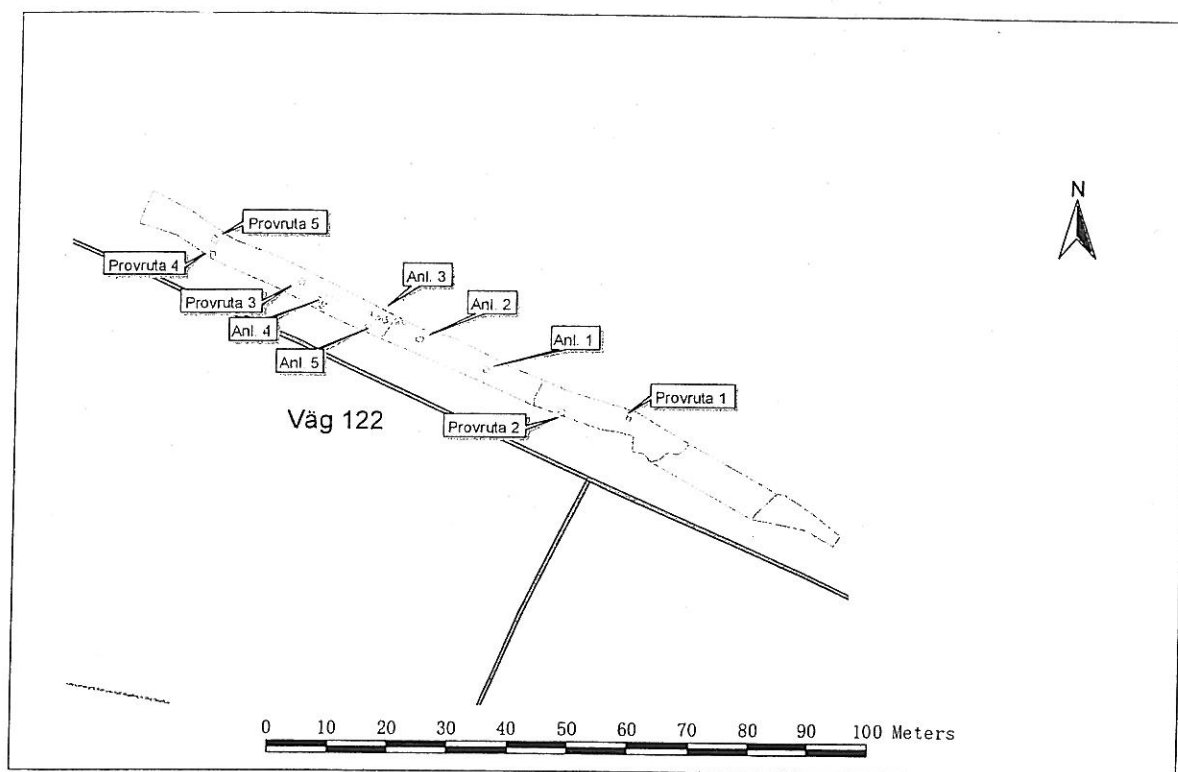

Fig. 15. Schaktplan över förundersökningsområdet vid Orraryd.

Det blev under förundersökningen också uppenbart att omfattande stenmassor placerats i slutningen mellan själva bytomten i söder och förundersökningsområdet i norr. Dessa stenmassor låg delvis ovanpå de yngsta kulturlagren med kritpipor och keramik från 1600- och 1700-talet och måste därför ha placerats där efter det att bosättningen i Orraryd upphörde. Stenmassorna är uppenbarligen placerade i slutningen i syfte att skapa en konstgjord terrass för väg 122 och det verkar därför troligt att de har placerats där i samband med vägbygget under 1930-talet för att fungera som bärlager för vägen. Den äldre vägsträckningen, en vägsträckning som kan ha mycket gamla anor, är för övrigt delvis bevarad på höjden något söder om den nuvarande vägsträckningen där den går rakt igenom själva bytomten.

Inom den mellersta delen av undersökningsområdet påträffades även vad som kan vara ett hörn till en byggnad, den så kallade anl. 4. Ett femtontal platta stenar av varierande storlek låg i vinkel i öst- västlig respektive nord- sydlig riktning. En del av dessa stenar var synliga redan efter utredningen, men det var först under förundersökningen som det visade sig att de kan komma från en byggnad. Ifall stenarna en gång utgjort syllstenar till en byggnad måste en stor del av denna byggnad nu ligga under väg 122. Det har därför inte gått att avgöra vare sig hur stor byggnaden har varit eller vilken funktion den har haft. Byggnadens ålder och konstruktion har inte heller gått att avgöra då även det tänkta husets golvlager till stor del verkar ha blivit bortschaktade tillsammans med kulturlagren i samband med vägbygget. Syllstenarna har troligtvis klarat sig från att schaktas bort på grund av att dessa sjunkit ned i undergrunden. Något öster om den förmodade husgrunden låg ytterligare platta stenar, anl. 3, vilka eventuellt kan utgöra en fortsättning på husgrunden, även om sambandet ännu är något oklart. Söder om anl. 3 låg även anl. 5 vilken utgjordes av ytterligare en härd. Denna härd har dock inte kunnat dateras inom ramen för förundersökningen eftersom antalet C14- analyser var begränsade av ekonomiska orsaker.

Förundersökningen fortsatte med att ett antal provrutor grävdes i såväl det östra som det västra kulturlagret för att bilda grund för en bättre uppfattning om de olika lagrens tjocklek och sammansättning inom olika delar av undersökningsområdet. Tjockleken visade sig variera mellan ca 0,3 och 0,7 meter, en mäktighet som är klart jämförbar med kulturlagren i många medeltida städer (Fig. 16). Denna ansenliga tjocklek kan antingen indikera att gården har bebotts under mycket lång tid, eller också att olika sorters aktiviteter avsatt särskilt kraftiga kulturlager. Den stora höjdskillnaden mellan undersökningsområdet norr om vägen och själva bytomten söder om vägen har sannolikt också bidragit till att särskilt mycket avfall samlats i sänkorna vid slutningens fot.

Provrutorna fördelades på så sätt att provruta 1 och 2 grävdes i det östra kulturlagret medan provruta 3-5 grävdes i det västra kulturlagret. I det område i mitten som saknade kulturlager ansågs det däremot inte vara befogat att placera några provrutor. I samtliga provrutors översta lager påträffades rikligt med skörbränd sten tillsammans med kol, yngre rödgods och enstaka fragment av kritpipor. Det yngsta lagret varierade dock i tjocklek i de olika provrutorna så att det i provgrop 1 längst i öster var omkring 0,3 m tjockt medan det i exempelvis provgrop 3 i väster endast var 0,2 m tjockt. Det har under förundersökningen inte gått att avgöra vilken form av aktiviteter som har skapat detta lager, men dess tjocklek och likartade innehåll inom hela undersökningsområdet kan tyda på att det har avsatts under liknande omständigheter och under en förhållandevis begränsad tid. En trolig tolkning, vilken för den delen kan gälla samtliga lager inom undersökningsområdet, är att de till stor del har skapats av utvräta sopor mm från själva bytomten söder om vägen.

Under det yngsta lagret följde ett lager vilket var förhållandevis fyndtomt i såväl öster som i väster. Detta andra lager innehöll dock en hel del kol, sot och skörbränd sten. Även detta lager var alltså likartat i samtliga provrutor, även om det varierade något i tjocklek. I provgrop 1 var det ca 0,3 m tjockt medan det i provgrop 3 och 5 längre västerut var hela 0,35- 0,4 m tjockt. Under de båda ovan beskrivna lagren kom den sterila undergrunden i samtliga provrutor på ett djup som varierade mellan 0,5- 0,7 m.

Mot botten av de flesta av provrutorna påträffades även ett stort antal större stenar vilka, under en eventuell slutundersökning, kan visa sig ingå i olika sorters konstruktioner. Stenarna var omgivna av kol och sot från det understa kulturlagret och i de provrutor som var belägna inom den västra delen av undersökningsområdet trängde dessutom grundvattnet in och försvårade arbetet på denna nivå. Detta är särskilt anmärkningsvärt med tanke på att förundersökningen utfördes i juli månad under den mycket varma och torra sommaren 2002. Under en eventuell slutundersökning kommer därför med största sannolikhet pumpar att behöva användas för att det överhuvudtaget skall vara möjligt att undersöka de lägst liggande lagren inom undersökningsområdet.

I provgrop 3, belägen i den västra delen av undersökningsområdet, påträffades även en mycket välbevarad djurkäke på ett djup av omkring 60 cm. Käken var helt indränkt i vatten och det var uppenbart att den legat på platsen under en mycket lång tid. Denna käke kommer av allt att döma från nötboskap (Larsson 2002) och utgjorde ett bra bevis för att de lägst liggande och mycket fuktiga kulturlagren inom undersökningsområdet kan innehålla stora mängder bevarat organiskt material. Käkens tänder visade sig vara utmärkta för C14-analys, i synnerhet som tänder ofta utgör slutna behållare med en förhållandevis liten risk för kontamination. Resultatet av C14-analysen från en av tänderna i käken visade att den med 95,4 % säkerhet kan dateras till perioden 1020- 1210 e. Kr. (två sigma) (Ua-20030). Denna

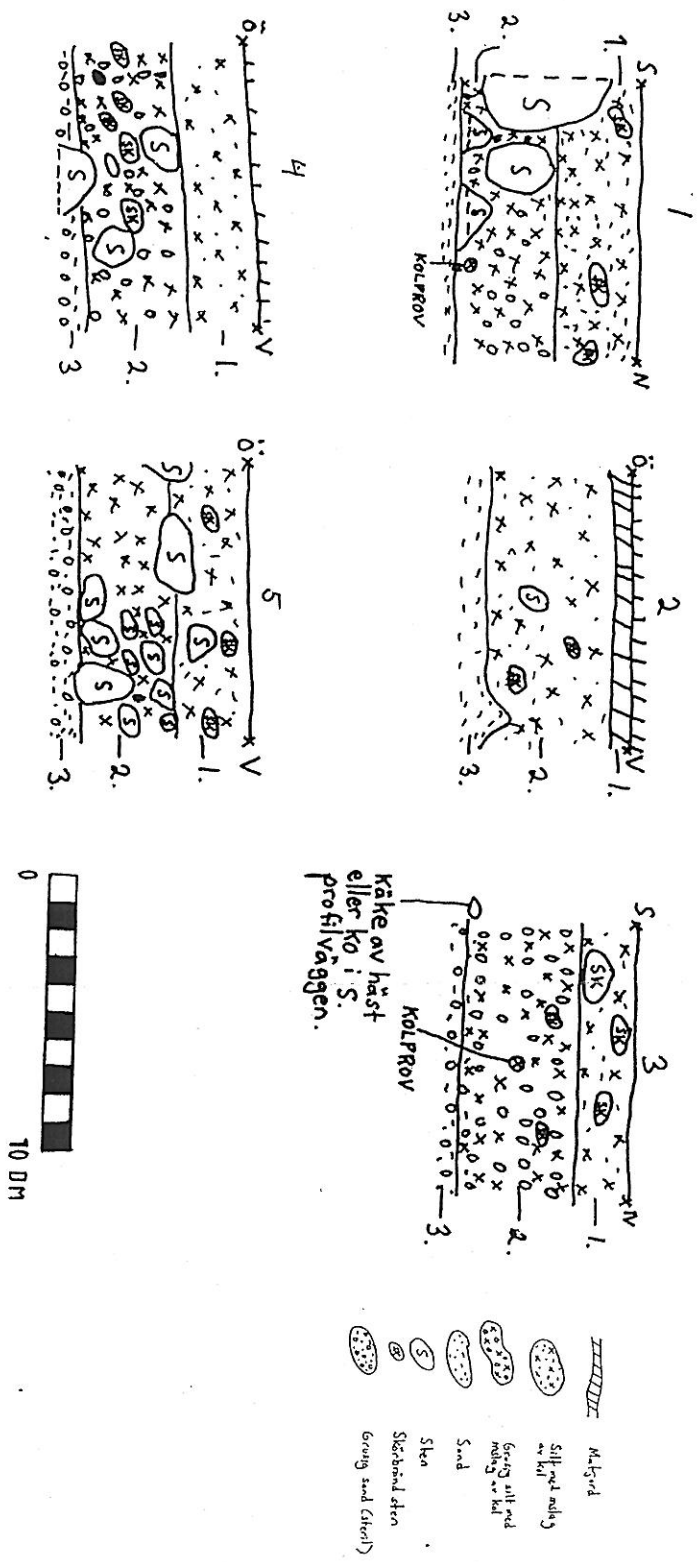

Fig. 16. Profiler av provrutorna 1-5 inom förundersökningsområdet vid Orraryd.

datering till sen vikingatid eller tidig medeltid kan, tillsammans med den härd som daterats till bronsåldern, vara en bra indikation på hur gammal bosättningen i Orraryd egentligen är. Resultatet är även intressant i ett större perspektiv där inte minst närheten till Orraryds gravfält är av stort intresse. Gravfältet innehåller gravar från i princip hela järnåldern. Ett antal kilometer längre österut ligger även Tokagården vid Vedkärr, där en pärla, en skärva äldre svartgods och ett kolprov också givit dateringar till yngre järnålder (Wennerlund 2003: 18). Bronsåldersdateringar finns förutom i Orraryd även från det gravröse och den sträcka med åkermark, den så kallade sträcka 5, omkring 300 m väster om Orraryd vilka båda slutundersöktes av museets personal under sommaren 2002 (Rapport under bearbetning).

Mot botten av provgrop 1, belägen i den östra (och något torrare) delen av undersökningsområdet påträffades även slagg. Slaggen utgörs troligtvis inte av smidesslagg utan är snarare en form av reduktionsslagg vilken härrör från ett tidigare produktionsled i järnframställningsprocessen. Lena Grandin från GAL menar att slaggen ger ett mycket tidigt intryck och har preliminärt daterat den till järnåldern (Grandin 2002). Kring härdarna i den mellersta delen av undersökningsområdet påträffades även ett stort antal fragment av ugnsväggar. De ugnar som dessa fragment en gång utgjort delar av kan ha att göra med järnframställningen. Frågan är dock ifall det finns ett samband mellan ugnfragmenten, härdarna och slaggen eftersom slaggen utgörs av järnslag med en av härdarna har daterats till bronsåldern. Slaggen är därför snarare mer samtida med djurkäken i provgrop 3. Slaggen talar hur som helst för att järnproduktion tycks ha förekommit i Orraryd förhållandevis tidigt.

På grund av kulturlagens mäktighet och stora utsträckning inom exploateringsområdet i östvästlig riktning framfördes ett önskemål från Smålands museums sida till de berörda exploatörerna Vägverket och Växjö kommun om att vänta med en slutundersökning av området till våren 2003. En sådan lösning innebär åtskilliga fördelar sett ur en antikvarisk synvinkel eftersom museets resurser under hösten 2002 då istället har kunnat läggas på de övriga platser av stort arkeologiskt värde som framkommit under de olika utredningar och förundersökningar som museet utfört längs väg 122. Exploatörerna medgav välvilligt den av museet föreslagna lösningen och hela den avbanade ytan täcktes därför med fiberduk direkt efter avslutad förundersökning för att förhindra uttorkning av de tjocka kulturlagren. Under hösten 2002 har denna täckning även kompletterats med halm och plast i olika lager för att förhindra att kulturlagren drabbas av köld- och frostsador under vintern. Vägverket har kunnat tillhandahålla material för samtliga täckningsarbeten och arbetet har utförts under överinseende av personal från Smålands museum.

Fyndmaterialet

Inom sträcka 6 vid Orraryd påträffades det mest omfattande fyndmaterialet under förundersökningarna. Fyndmaterialet från denna delsträcka uppgick till hela 77 fyndposter fördelade på ett stort antal olika fyndkategorier. Orraryd var den enda av de tre delsträckorna där föremål av järn påträffades. Bland järnfynden märks bland annat en hel hästsko (Fnr. 13), två fragment av hästskor (Fnr. 18 och 62) samt en järnkrok (Fnr. 26). Den hela hästskon samt fragmentet fnr. 18 påträffades båda vid schaktning och rensning på ytan av det yngsta kulturlagret och kan med stor sannolikhet dateras till den sista bosättningsfasen i Orraryd. Hästskon ger också ett förhållandevis sentida intryck och kan mycket väl vara samtida med keramiken från 1600- och 1700-talet i samma lager. Hästskofragmentet fnr. 62 påträffades däremot i lager 2 i provgrop 1 och är av en typ som brukar kallas för toffelsko. Denna typ av hästsko var vanlig på kontinenten under 1100- och 1200-talet, men brukar i Norden i regel

dateras till 1300- och 1400-talet (Engwall 1936). Möjligtvis kan alltså denna hästsko datera den nivå, omkring 0,4 m ned i kulturlagren, som den återfanns på.

Även från Orraryd finns ett visst slaggmaterial. Mycket av slaggen påträffades här redan vid schaktningen eftersom den i första hand återfanns på ytan av de yngre kulturlager som påträffades inom undersökningsområdet. Denna slagg kan således vara från bytomtens yngsta bosättningsfaser. I botten av provgrop 1 påträffades dock djupare liggande slagg vilken mycket väl kan vara betydligt äldre (Fnr. 63) (Fig. 17). Slaggen kom på en liknande nivå som den bevarade djurkäken (Fnr. 66) i provgrop 3 och skulle således rent teoretiskt kunna vara ungefär samtida med denna. Även om slaggen från provruta 1 har Lena Grandin på GAL gjort ett preliminärt uttalande om att den ger ett mycket tidigt intryck.

Keramikmaterial påträffades under de tre förundersökningarna endast vid Orraryds bytomt. Keramiken påträffades dessutom enbart i det översta lagret och utgjordes uteslutande av yngre rödgods. Många av bitarna kom från större kärl eller fat och de allra flesta hade spår av pipleredekor. Av denna anledning är all den påträffade keramiken troligtvis förhållandevis samtida och bör med stor säkerhet kunna dateras till i första hand 1600- och 1700-talet. Enstaka bitar bränd lera påträffades även, men den gick inte heller här att knyta till särskilda anläggningar. Detta gäller även för fynden av flinta och kvarts.

Bland de övriga fynden från Orraryd märks fragment av kritpipor från 1600- och 1700-talet samt fragment av ugnsväggar. De senare förekom i en viss koncentration kring härdarna inom undersökningsområdets centrala del. Dessa ugnsväggar kan eventuellt komma från ugnar vilka använts i den tidiga järnframställning som tycks ha förekommit inom området, även om sambandet måste utredas bättre. Dessutom förekom i Orraryd enstaka fynd av djurben samt ett bryne av sten (Fnr. 17). Dessa påträffades dock vid schaktningen och rensningen av de yngre lagren och bör således vara ungefär samtida med dessa lager. Den djurkäke från ett vuxet nötdjur som påträffades mot botten av provgrop 3 i Orraryd har givits en datering till sen järnålder eller tidig medeltid (Fig. 18). Tillsammans med en del mindre djurben som också påträffades inom sträcka 6 är den en tydlig indikation på att bevarat organiskt material kan förekomma i stor mängd i kulturlagren norr om Orraryds bytomt.

Den sammanlagda bilden av fyndmaterialet från Orraryd är tydlig. Totalt kunde ett sextiotal fynd tillvaratas från de avbanade ytorna. Sannolikt representerar detta material den yngsta fasen av bosättningen vid Orraryds bytomt. Materialet bestod bland annat av yngre rödgods med pipleredekor, fragment av kritpipor, enstaka järnföremål samt delar av ugnsväggar i form av sammansmälta lerstycken. Dessutom påträffades bitar av slagg. Detta fyndmaterial kan preliminärt datera de yngsta lagren inom undersökningsområdet till 1600- eller 1700-talet, en tid då namnet Orraryd också försvinner ur de bevarade skriftliga källorna. De undre lagren har samtidigt en välbevarad inbördes stratigrafi med ett rikt fyndmaterial från bytomtens äldre skeden.

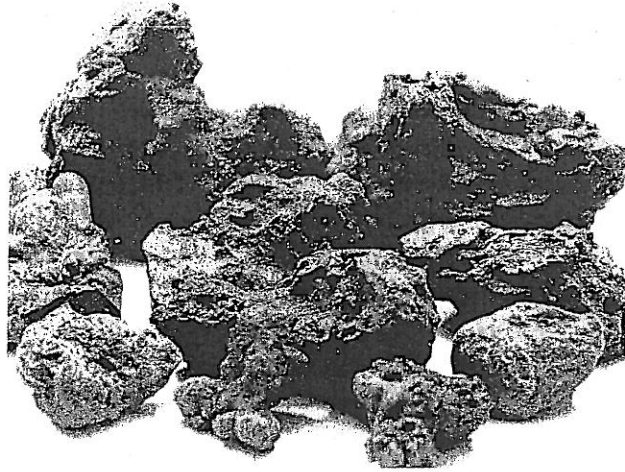

Fig. 17. Slagg från botten av provgrop 1 inom den östra delen av förundersökningsområdet vid Orraryds bytomt. Slaggen kan vara från järnåldern. Foto Bertil Olsson.

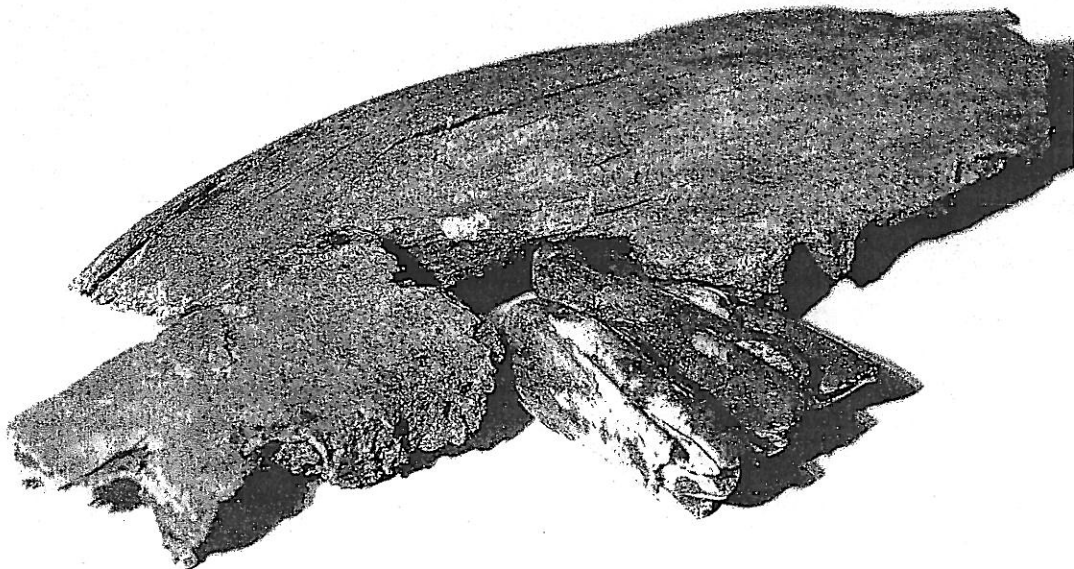

Fig. 18. Den välbevarade djurkåken från sen vikingatid eller tidig medeltid vilken påträffades på botten av provgrop 3 inom den västra delen av undersökningsområdet vid Orraryds bytomt. Foto Bertil Olsson.

Diskussion och slutsatser

Vid Orraryd har de kanske mest intressanta resultaten uppnåtts under förundersökningen. Platsen har stor arkeologisk potential och bedöms kunna bidra med mycket ny kunskap om hur kulturlandskapet har utvecklats i denna del av Småland under järnålder och medeltid, inte minst på grund av sin till synes långa kontinuitet. För en lång kontinuitet talar bland annat den käke som har daterats till sen järnålder eller tidig medeltid liksom fynden av slagg vilken preliminärt har givits en liknande datering på grund av sin struktur och sitt utseende. Har Orraryds bytomt en historia som går tillbaka till järnåldern blir också närheten till Orraryds gravfält av intresse. Dateringarna till sen järnålder och/eller tidig medeltid stämmer även bra överens med dateringen av fynd och prover från Tokagården några kilometer öster om Orraryd.

För en lång historia talar också den härd som har kunnat dateras till bronsåldern. Denna härd påträffades direkt på den ljusa undergrunden och är förmodligen att betrakta som ett spår efter de äldsta aktiviteterna som har förekommit på platsen. Vad dateringen till bronsåldern egentligen indikerar är det ännu svårt att uttala sig om. Det är exempelvis svårt att, utifrån en enda datering, hävda en oavbruten kontinuitet hos bosättningen i Orraryd vilken skulle sträcka sig ända tillbaka till bronsåldern. Då inga kulturlager, vilka skulle kunna vara äldre än den nivå där djurkåken i provgrop 3 påträffades, har hittats är det troligaste scenariot därför att bosättningen i första hand har en kontinuitet vilken sträcker sig tillbaka till yngre järnålder medan bronsåldersfasen inte har inneburit ett lika intensivt nyttjande av platsen. Kanske har våtmarken norr om undersökningsområdet använts för olika former av ritualer eller kulthandlingar. Är detta fallet tillförs en helt ny aspekt då det gäller att försöka uppskatta platsens arkeologiska potential.

Exploateringsområdet vid Orraryd kan vidare innehålla en huslämning av hittills okänd ålder. Av stor vikt under en eventuell slutundersökning är därför att försöka datera huslämningen samt att försöka bestämma dess utbredning och funktion. De provgropar som har grävts i kulturlagren under förundersökningen har gett en bra bild av stratigrafien inom området. Groparna har även bidragit till att öka förståelsen för kulturlagrens kronologi eftersom det översta lagret i samtliga gropar tycks kunna dateras till 1600- och/eller 1700-talet samtidigt som en hästsko av så kallad toffelskotyp återfanns ca 0,4 m ned i provgrop 1 och har kunnat dateras till 1300- eller 1400-talet. I botten av samma provgrop återfanns slutligen slagg vilken preliminärt har kunnat dateras till järnåldern. En liknande datering har även djurkåken, vilken påträffades mot botten av provgrop 3, givits. De mycket bra bevaringsförhållandena för organiskt material gör att platsen under en eventuell slutundersökning kan komma att bidra med ett arkeologiskt fyndmaterial ut över det vanliga, en möjlighet som sällan ges i de karga småländska jordarna.

Under en eventuell slutundersökning inom sträcka 6 vid Orraryds bytomt bör slutligen fyndmaterialet användas för att mer ingående studera platsens kronologi för att om möjligt försöka identifiera olika bosättningsfaser. Detta kommer förhoppningsvis även att skapa en bättre förståelse för bosättningsens livsvillkor och materiella kultur vid olika tidpunkter. Slutligen bör det även utredas ifall järnframställning förekommit vid Orraryd, något som fyndet av slagg från botten av provgrop 1 tyder på. Järnframställningsfasen skall i så fall även dateras och om möjligt skall även tekniker och metoder studeras. Möjligheterna att arkeologiskt arbeta med Orraryd som en plats med lång kontinuitet av stor betydelse i kulturlandskapet måste därför inför en eventuell slutundersökning anses vara mycket goda.

SAMMANFATTNING

Smålands museum har utfört arkeologiska förundersökningar inom tre delsträckor längs väg 122. Sträckorna kom redan under utredningen att benämnas 2, 4 och 6. Inom sträcka 2 kunde tre huvudområden identifieras; området med gravar i schakt 8, området kring schakt 12 med en huslämning samt området kring schakt 25 med en grop med slagg i fyllningen. Möjligtvis kan vi här ha att göra med ett överplöjt gravfält från romersk järnålder med en tillhörande bosättning, samt ett vidsträckt aktivitetsområde med ett stort antal gropar och härdar, spår efter olika sorters aktiviteter som ägt rum i anslutning till bosättningen.

Inom sträcka 6 vid Orraryds bytomt har såväl ett omfattande fyndmaterial som ett antal anläggningar påträffats. Dessutom innehåller området tjocka och till synes mycket fyndrika kulturlager. Aktiviteter tycks ha förekommit på platsen mycket tidigt eftersom två C14-dateringar från området har givit dateringar till bronsålder respektive sen järnålder/tidig medeltid. Det är dock osäkert om detta tyder på en oavbruten kontinuitet ända från bronsåldern. En eventuell kontinuitet sträcker sig förmodligen inte längre tillbaka i tiden än till järnåldern. Från denna tid finns exempelvis gravfält i närheten av undersökningsområdet och i fyndmaterialet finns eventuellt såväl slagg som benmaterial från samma period. Inom undersökningsområdet finns det därför indikationer på att en tidig järnframställning tycks ha förekommit i Orraryd. Kulturlagren inom området innehåller dessutom sannolikt stora mängder bevarat organiskt material från skilda epoker, något som kan komma att ge ett mycket intressant fyndmaterial under en eventuell slutundersökning.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA DATA

Länsstyrelsens Dnr:	220-8744-01
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö
Socken:	Nöbbele och Östra Torsås
Fastighet:	Gertonstorp, Säljeryd och Orraryd
Topografiska kartan:	4E NO och 4F NV
Fastighetskartan:	4E 7J och 4F 7A
RAÄ nr:	RAÄ 55 i Nöbbele socken.
Koordinater:	X 6288 Y 1448
Typ av exploatering:	Vägbreddning och nedläggande av vattenledning
Typ av undersökning:	Förundersökningar
Uppdragsgivare:	Vägverket Konsult och Växjö kommun
Ansvarig institution:	Smålands museum
Personal:	För kostnadsberäkning, planering och fältledning svarade antikvarierna Christer Carlsson och Jessica Wennerlund, Smålands museum. Dessutom medverkade antikvarie Anders Kraft samt amanuenserna Kurt Rönnkvist och Helene Gustavsson i fältarbetena.

REFERENSER

Kartor

SGU Ser. Ah 10. Berggrundskarta över Kronobergs län.

Karta över Orraryds by från 1698. Akt 36, Nöbbele socken.

Storskifteskarta över Säljeryds by från 1772. Akt. 42, Östra Torsås socken.

Tryckta källor

Engwall, G. 1936. Hästskor. Några hästskotyper från medeltid och renässans i kulturhistoriska museets samlingar av Lundafynd. *Kulturen 1936*. Lund.

Arvid Trolles jordebok. *Historiska handlingar 31*.

Jönsson, Å. 2001. *Utredning etapp 1. Inventering. Väg 122, Ingelstad till Nöbbele*. Smålands Museums rapportserie 2001:23.

Wennerlund, J. 2003. *Utredning etapp 2. Väg 122, Ingelstad till Nöbbele*. Smålands Museums rapportserie 2002. Under bearbetning.

Wennerlund, J. 2003. *Arkeologisk utredning etapp II och förundersökning längs väg 122, sträckan Nöbble- Linneryd*. Smålands Museums rapportserie 2003: 18.

Övriga källor

Ua-20030. Resultat av C14-datering av obrända ben. Utförd vid Ångströmlaboratoriet, Uppsala Universitet 2002.

Ua-20240. Resultat av C14-datering av brända ben. Utförd vid Ångströmlaboratoriet vid Uppsala Universitet 2002.

Ua-20241. Resultat av C14-datering av kol. Utförd vid Ångströmlaboratoriet, Uppsala Universitet 2002.

Ua-20242. Resultat av C14-datering av kol. Utförd vid Ångströmlaboratoriet, Uppsala Universitet 2002.

Ua-20244. Resultat av C14-datering av kol. Utförd vid Ångströmlaboratoriet, Uppsala Universitet 2002.

Lena Grandin, oktober 2002. GAL. Preliminärt uttalande om åldern på slaggen från sträcka 2 vid Säljeryd samt sträcka 6 vid Orraryd.

Ann-Charlotte Larsson, oktober 2002. Smålands museum. Osteologisk analys av djurkåken från sträcka 6 vid Orraryd.

Bilaga 1

Schakt- och anläggningstabell sträcka 2 vid Säljeryd					
Schakt nr:	Anl. Nr:	Anl. Typ	Storlek	Övrigt	
Schakt 1:	1	Dike		Utgår	
	2	Dike		Utgår	
Schakt 2:	Inga anläggningar kända från utredningen				
Schakt 3:	3	Nedgrävning	1 x 0,6 x 0,25 m		
	4	Nedgrävning	1,4 x 0,9 x 0,04 m		
	5	Härd/ kokgrop	0,85 x 0,7 x 0,3 m		
	6	Grop		Utgår	
	7	Grop		Utgår	
	8	Stolphål		Utgår	
	9	Stolphål		Utgår	
	10	Stolphål		Utgår	
	11	Dike		Utgår	
	12	Dike		Utgår	
	13	Dike		Utgår	
	Schakt 4:	14	Grop		Utgår
		15	Grop		Utgår
16		Stenlyft		Utgår	
17		Dike		Utgår	
18		Dike		Utgår	
Schakt 5:	19	Sotlager	0,5 x 0,4 x 0,04 m		
	20	Nedgrävning	1 x 1 x 0,12 m		
	21	Dike		Utgår	
	22	Stolphål		Utgår	
	23	Stolphål		Utgår	
Schakt 6:	24	Grop		Utgår	
Schakt 7:	25	Mörkfärgning	1 x 1 x 0,06 m		
	26	Mörkfärgning	0,6 x 0,3 x 0,08 m		
	27	Grop		Utgår	
	28	Stolphål		Utgår	
	29	Stolphål		Utgår	
	30	Dike		Utgår	
	31	Dike		Utgår	
Schakt 8:	32	Brandgrav	1,1 x 1,3 x 0,2 m	20-240 e. Kr.	
	33	Brandgrav	4 x 3 x 0,2 m		
	34	Pinnhål		Utgår	

Schakt 9:	35	Härd	1,3 x 1,3 x 0,2 m	
	36	Dike		Utgår
	37	Grop		Utgår
Schakt 10:	38	Grop		Utgår
	39	Grop		Utgår
Schakt 11:	40	Stolphål	0,35 x 0,35 x 0,2 m	
	41	Nedgrävning		Utgår
Schakt 12:	42	Nedgrävning	0,5 x 0,4 x 0,2 m	
	43	Stolphål	0,3 x 0,3 x 0,2 m	
	44	Stolphål	0,2 x 0,2 x 0,35 m	Stenskott
	45	Stolphål	0,2 x 0,2 x 0,15 m	
	46	Stolphål	0,38 x 0,35 x 0,25 m	Stenskott
	47	Stolphål	0,4 x 0,3 x 0,13 m	
	48	Stolphål	0,6 x 0,45 x 0,3 m	Stenskott
	49	Stolphål	0,05 x 0,05 x 0,15 m	Störhål?
	50	Stolphål	0,3 x 0,3 x 0,2 m	
	51	Stolphål	0,42 x 0,3 x 0,15 m	
	52	Stolphål	0,4 x 0,38 x 0,25 m	
	53	Stolphål	0,05 x 0,05 x 0,1 m	Störhål?
	54	Stolphål	0,4 x 0,2 x 0,12 m	
	55	Stolphål	0,6 x 0,65 x 0,15 m	
	56	Nedgrävning	1,48 x 0,85 x 0,5 m	
	57	Nedgrävning	0,35 x 0,3 x 0,12 m	
Schakt 13:	58	Stolphål		Utgår
	59	Härd	1,8 x 0,85 x 0,22 m	210- 410 e. Kr.
	60	Grop		Utgår
Schakt 14:	61	Nedgrävning	1,5 x 1,5 x 0,4 m	
Schakt 15:	Inga anläggningar kända från utredningen			
Schakt 16:	Inga anläggningar kända från utredningen			
Schakt 17:	62	Grop	1,1 x 0,8 x 0,3 m	
	63	Härd	1,48 x 0,63 x 0,15 m	
	64	Grop	1,4 x 1,15 x 0,2 m	
Schakt 18:	Inga anläggningar kända från utredningen			
Schakt 19:	Inga anläggningar kända från utredningen			
Schakt 20:	65	Grop		Utgår
	66	Grop		Utgår

Schakt 21:	67	Nedgrävning	1 x 1 x 0,45 m	
	68	Dike		Utgår
Schakt 22:	69	Härd	1 x 1 x 0,15 m	
Schakt 23:		Inga anläggningar kända från utredningen		
Schakt 24:	70	Dike		Utgår
Schakt 25:	71	Härd	0,35 x 0,35 x 0,2 m	1630- 1960 e. Kr.
	72	Grop	0,65 x 0,6 x 0,4 m	Slagg i fyllningen
	73	Matjordsfläck		Utgår
	74	Grop		Utgår
	75	Grop		Utgår
Schakt 26:	76	Grop		Utgår
	77	Grop		Utgår
Schakt 27:	78	Härd	0,65 x 0,65 x 0,08 m	
Schakt 28:		Inga anläggningar kända från utredningen		

Schakt- och anläggningstabell sträcka 4 vid Gertonstorp

Schakt nr:	Anl. Nr:	Anl. Typ	Storlek	Övrigt
Schakt 1:		Inga anläggningar kända efter utredningen		
Schakt 2:		Inga anläggningar kända efter utredningen		
Schakt 3:	1	Nedgrävning	0,8 x 0,8 x 0,17 m	
	2	Nedgrävning	0,4 x 0,4 x 0,11 m	
	3	Stenlyft		Utgår
Schakt 4:		Inga anläggningar kända efter utredningen		
Schakt 5:		Inga anläggningar kända efter utredningen		
Schakt 6:	4	Stolphål		Utgår
Schakt 7:		Inga anläggningar kända efter utredningen		
Schakt 8:	5	Härdbotten	1 x 1 x 0,3 m	

Schakt- och anläggningstabell sträcka 6 vid Orraryd

Schakt nr:	Anl. Nr:	Anl. Typ	Storlek	Övrigt
Schakt 1:	1	Härd	0,94 x 0,94 x 0,18 m	
	2	Härd	0,32 x 0,32 x 0,38 m	1500- 1210 f. Kr.
	3	Platta stenar vid härdarna	Total yta av 1 x 3 m	Del av hus?
	4	Möjlig huslämning med syllstenar	Yta okänd	Del av hus?
	5	Härd	0,80 x 0,80 x 0,2 m	

Bilaga 2

<u>Fyndlista sträcka 2</u>							
Schakt	Anl	Fynd nr	Material	Typ	Sakord	Fyndomständighet	
						Vikt (g)	
						Anmärkning	
7		1	Bränd lera		Fragment	1,4	Lösfynd
7		2	Bränd lera		Fragment	1,3	Lösfynd
8	32	3	Ben		Brända ben	6,7	Daterad till 20- 240 e. Kr.
8	32	4	Harts		Tätning?	20,2	Kan ha tätat ett begravningskärl.
8	33	5	Hasselnötsskal		Fragment	5	Förkolnat. Gravgåva?
25	72	6	Slagg		Reduktionsslagg	176,2	Rest från järnframställning?
25	71	7	Trä		Ved i härd	200	Ej helt förkolnat.

<u>Fyndlista sträcka 6</u>							
Schakt	Anl	Fynd nr	Material	Typ	Sakord	Fyndomständighet	
						Vikt (g)	
						Anmärkning	
1		1	Tegel		Fragment	1,2	
1		2	Keramik	Yngre rödgods	Skärva	1,6	2 st. skärvor. En med brun glasyr.
1		3	Bränd lera		Ugnsvägg	74,8	
1		4	Bränd lera		Ugnsvägg	28	
1		5	Bränd lera		Ugnsvägg	195,3	
1		6	Bränd lera		Ugnsvägg	612,1	21 st. fragment.
1		7	Järn		Föremål	21,7	
1		8	Slagg		Reduktionsslagg	9	2 st. bitar.
1		9	Slagg		Reduktionsslagg	20,2	
1		10	Slagg		Reduktionsslagg	28,7	
1		11	Bränd lera		Ugnsvägg	48,6	
1		12	Slagg		Reduktionsslagg	10,4	

1	13	Järn	Schweden-eisen	Hästsko	Vid schaktning	141,5	
1	14	Keramik	Yngre rödgods	Kantskärva	Vid schaktning	12,7	Pipleredekor och brun glasyr. Fat.
1	15	Keramik	Yngre rödgods	Skärva	Vid schaktning	6,5	Brunröd glasyr.
1	16	Keramik	Yngre rödgods	Skärva	Vid schaktning	12,3	2 st. skärvor, en m. pipleredekor.
1	17	Sandsten		Bryne	Vid schaktning	40,6	Har slipspar.
1	18	Järn	Fuhrmanns-eise	Hästsko	Vid schaktning	73,8	
1	19	Flinta		Avslag	Vid schaktning	16,7	Slagspar av elddon?
1	20	Keramik	Yngre rödgods	Buuskärva	Vid schaktning	27,2	2 st. skärvor med pipleredekor.
1	21	Bränd lera		Ugnsvägg	Vid schaktning	48,9	
1	22	Keramik	Yngre rödgods	Kantskärva	Vid schaktning	10,2	Spår av pipleredekor. Kant av fat.
1	23	Kvarts		Avslag	Vid schaktning	62,7	
1	24	Bränd lera		Ugnsvägg	Vid schaktning	391	
1	25	Ben		Rörben	Vid schaktning	1,2	1 st. fragment.
1	26	Järn		Krok	Vid schaktning	18,5	
1	27	Keramik	Yngre rödgods	Skärva	Vid schaktning	14,9	2 st. skärvor med pipleredekor.
1	28	Keramik	Yngre rödgods	Kritpipsskaft	Vid schaktning	4,1	1 st. fragment.
1	29	Keramik	Yngre rödgods	Kantskärva	Vid schaktning	1,5	Pipleredekor och grön glasyr.
1	30	Keramik	Yngre rödgods	Skärva	Vid schaktning	0,9	Pipleredekor och grön glasyr.
1	31	Keramik	Yngre rödgods	Kritpipsholk	Vid schaktning	10,2	Stämpel med Tre kronor.
1	32	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	11,1	
1	33	Keramik	Yngre rödgods	Skärva	Vid schaktning	114,1	20 st. från fat med pipleredekor.
1	34	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	23,2	
1	35	Ben		Benfragment	Vid schaktning	0,1	2 st. fragment.
1	36	Keramik	Yngre rödgods	Kritpipsholk	Vid schaktning	1,1	1 st. fragment.
1	37	Utgär			Vid schaktning		
1	38	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	20,6	
1	39	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	15,3	
1	40	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	50,9	
1	41	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	67,2	
1	42	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	44,6	
1	43	Kvarts		Avslag	Vid schaktning	5,7	
1	44	Slagg		Reduktionsslagg	Vid schaktning	108,1	
1	45	Bränd lera		Ugnsvägg	Vid schaktning	311,9	2 st. fragment med järnslag på.
1	46	Keramik	Yngre rödgods	Kritpipsskaft	Vid schaktning	2,3	1 st. fragment.

1	47	Kvarts				Avslag	Vid schaktning	0,4	
1	48	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	7,6	
1	49	Bränd lera				Fragment	Vid schaktning	1,3	
1	50	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	10,4	
1	51	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	125,9	
1	52	Kvarts				Avslag	Vid schaktning	15,2	Har krossmärken.
1	53	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	11,8	
1	54	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	50,5	
1	55	Kvarts				Avslag	Vid schaktning	1,1	
1	56	Bränd lera				Ugnsvägg	Vid schaktning	16,8	
1	57	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	69	
1	58	Flinta		Kristianstadsfinta		Avslag	Vid schaktning	1	
1	59	Bränd lera				Ugnsvägg	Vid schaktning	62,9	
1	60	Slagg				Reduktionsslagg	Vid schaktning	61,4	
1	61	Bränd lera				Ugnsvägg	Provgrop 1 lager 2	2,3	
1	62	Järn		Toffelsko		Hästsko	Provgrop 1 lager 2	84,7	
1	63	Slagg				Reduktionsslagg	Provgrop 1 lager 2	304,9	
1	64	Keramik		Yngre rödgods		Skärva	Provgrop 3 lager 1	14,4	5 st. fragment med pipleredekor.
1	65	Slagg				Reduktionsslagg	Provgrop 3, botten	7,8	
1	66	Ben				Käke	Provgrop 3, botten	6,6	Daterad till 1020- 1210 e. Kr.
1	67	Järn				Föremål	Provgrop 3 lager 1	14,9	
1	68	Slagg				Reduktionsslagg	Provgrop 3 lager 2	268,4	6 st. bitar.
1	69	Keramik		Yngre rödgods		Kritpipsholk/skaif	Provgrop 5 lager 1	16,9	3 holkfragment/ 3 skaiffragment.
1	70	Bränd lera				Fragment	Provgrop 5 lager 1	74,4	Ca. 50 st. fragment.
1	71	Keramik		Yngre rödgods		Boitenskarva	Provgrop 5 lager 1	18,9	Pipleredekor, grön/brun glasyr.
1	72	Kvarts				Avslag	Provgrop 5 lager 1	15,3	2 st. bitar.
1	73	Ben				Fragment	Provgrop 5 lager 1	2,4	Från får/get, samt fragment.
1	74	Keramik		Yngre rödgods		Kantskarva	Provgrop 5 lager 1	9	2 st. bitar med brunsvart glasyr.
1	75	Keramik		Yngre rödgods		Skärva	Provgrop 5 lager 1	3	Pipleredekor och grön glasyr.
1	76	Keramik		Yngre rödgods		Skärva	Provgrop 5 lager 1	1,2	Spår av pipleredekor.
1	77	Keramik		Yngre rödgods		Skärva	Provgrop 5 lager 1	5,7	5 st. bitar, 1 med pipleredekor.

Tabell över C14-analyserna

Prov nr.	Anl. Nr.	Fynd	Material	Resultat av vedartsanalys	C14-ålder	Ett sigma	%	Två sigma	%
Ua-20030	R. 3, Str. 6	66	Ben	Benmaterial, ej analyserat	925 ± 40 BP	1030-1160 e Kr.	68,2	1020-1210 e Kr.	95,4
Ua-20240	32, Str. 2	3	Ben	Benmaterial, ej analyserat	1895 ± 45 BP	30-40 e Kr.	1,9	20-240 e Kr.	95,4
						50-140 e Kr.	51,5		
						150-180 e Kr.	7,5		
						190-220 e Kr.	7,4		
Ua-20241	59, Str. 2		Kol	Björk, låg egenålder	1745 ± 35 BP	240-265 e Kr.	16,1	210-410 e Kr.	95,4
						270-345 e Kr.	52,1		
Ua-20242	71, Str. 2		Kol	Tall, låg egenålder	210 ± 35 BP	1660-1680 e Kr.	23,9	1630-1700 e Kr.	30,5
						1760-1810 e Kr.	36	1720-1820 e Kr.	51,8
						1930-1950 e Kr.	8,2	1920-1960 e Kr.	13
Ua-20244	2, Str. 6		Kol	Ej analyserat pga begränsat antal analyser	3105 ± 50 BP	1440-1310 f Kr.	66,9	1500-1250 f Kr.	93,3
						1280-1260 f Kr.	1,3	1240-1210 f Kr.	2,1

Bilaga 4

C14- dateringarnas kronologiska spridning

